EUROPE
EAST EUROPE RESEARCH & ANALYSIS
CZECHOSLOVAK UNIT

PREHĽAD TLAČE

Číslo: 76(XV) Dátum: 7.4.1972.

OBSAH

Ján KOMES (Pravda)	Nadmerná rozostavenosť - chyba krásy zveľadovania	str. 2
B (TN) (Technické noviny)	Švédi postavia obchodný dom v Prahe	str. 2
Jaroslav MESKO (Pravda)	Kontrola sa končí až nápravou	str. 3
P. KRŠÁK (Pravda)	Brázda vyoraná socializmom v novej olympijskej histórii	str. 4
Miroslav RUTTKAY (Pravda)	Levický problém spôsobuje starosti	str. 5
Viera BEDNÁROVÁ (Pravda)	Lepšie chrániť spotrebiteľa	str. 6
Štefan BLAŠKO Karol HEDERLING (Pravda)	Od komunistu sa žiada viac	str. 7
ana (Večer)	Maslo	str. 9
red.čl. (Roľnícke noviny)	Komu Peking podáva ruku	str. 9
Ing. Dana WOLFOVÁ (Roľnícke noviny)	Pre koho je dedina príťažlivá	str. 10
Ing. Gejza BLAAS Ing. František MACH (Roľnícke noviny)	Užitočný dokument	str. 11
Milan RUSKO (Práca)	Prevychovať možno prácou	str. 12
Ivan BONKO (Nové slovo)	Bonn v týchto dňoch	str. 13
Daňo OKÁLI (Matičné čítanie)	Nie pesimizmus, ale oprávnené sebavedomie	str. 15
red.čl. (Novinář)	Co očekávám od novinářského sjezdu?	str. 16
Dr.Ján PODHRADSKÝ (Novinář)	Kvalitu novín určuje kvalifikácia novinárov	str. 18

NADMERNÁ ROZOSTAVANOSŤ — „CHYBA KRÁSY" ZVEĽAĎOVANIA

Výsledky, dosiahnuté v zveľaďovacej súťaži národných výborov za minulý rok, vytvorenie diela v hodnote 2,7 miliardy Kčs je nepochybne významným činom, obrovským prínosom pre ďalší rozvoj obcí a miest. Bolo by však chybou nevidieť, že ustavične sa vlečúci nedug celej našej výstavby — nadmerná rozostavanosť a oneskorené odovzdávanie nových objektov do prevádzky sa prejavuje aj v tejto oblasti.

Buďme však konkrétni: z celkového počtu 943 rozostavaných akcií v hodnote diela nad 300 000 Kčs bolo k začiatku tohto roku 155, teda približne šestina takých, čo sa už stavajú viac ako tri roky. Najviac z nich je v Stredoslovenskom kraji — 75. Podľa účelového zamerania sa v celoslovenskom meradle na dlhodobej rozostavanosti najviac podieľajú spoločenské domy — 65, ďalej 26 vodohospodárskych stavieb, prevažne vodovodov, 17 administratívnych budov MNV, 12 mládežníckych a materských škôl a pod. Na Slovensku je dokonca desať akcií rozostavaných od roku 1965, 13 od roku 1966 a 52 od roku 1967. Umŕtvujú značné prostriedky i dobrovoľnú brigádnickú prácu občanov, ktorá takto dlho nenesie osoh. Zväčša ide o akcie nedostatočne pripravené na výstavbu pred ich začatím, neraz projekčne nedoriešené, prípadne aj materiálove a výrobne nezabezpečené. Máme aj také objekty, ako je kultúrny dom v Gemerskej Vsi, okres Rimavská Sobota, čo sa stavia už 11 rokov, pričom sa trikrát prepracovávala projektová dokumentácia, nadstavovalo sa poschodie, čo zvýšilo pôvodné náklady na vyše dvojnásobok. Materská škola v Tisovci sa tiež stavia už sedem rokov, dvakrát sa zmenil projekt a dvojnásobne vzrástli náklady aj na ňu. Do tretice všetkého zlého spomenieme hlavný klubový dom v Trstenej, kde sa za štyri roky výstavby trikrát zmenil projekt a náklady sa zvýšili z 1,8 milióna na 3,8 milióna Kčs. — Takéto prípady by mali varovať pred zaraďovaním neúplne pripravených, nepremyslených objektov do stavebnej realizácie, viesť ONV a KNV, aby zle pripravenú výstavbu nepripúšťali.

Vo viacerých prípadoch sa nevyplatilo ani zverenie projektovej prípravy jednotlivcom s nedostatočnou odbornou kvalifikáciou. Alebo až pri realizácii výstavby viacerých vodovodov, napríklad v Snežnici, okres Čadca, Veľká Čalomija, okres Veľký Krtíš, a ďalších sa zistila závadnosť vody z pôvodne budovaných zdrojov. Napokon do výstavby v rámci zveľaďovacej akcie sa niekde zaraďujú aj také podujatia, na ktorých sa ráta s minimálnym, alebo nijakým podielom občianskej svojpomoci. To sú vážne „chyby krásy" na takom užitočnom podujatí, akým už tradične zveľaďovanie u nás je. Chyby, ktorých sa treba dôsledne vyvarovať.

JÁN KOMEŠ

TECHNICKÉ NOVINY, č. 13/72, 28. marca 1972, str. 3.

Švédi postavia obchodný dom v Prahe

Československý podnik zahraničného obchodu STROJEXPORT uzavrel 11. marca 1972 kontrakt so švédskou stavebnou firmou SIAB na výstavbu obchodného domu PRIOR v československom hlavnom meste. Supermoderný obchodný dom postavia Škandinávci nedaleko výpravne Československých aerolínií pri pražskom Námestí Republiky.

V troch podzemných podlažiach nového obchodného domu budú parkovacie garáže pre 350 automobilov kupujúcich, ďalej manipulačné sklady a predajňa potravín. Na prízemí a v nasledujúcich štyroch poschodiach sú plánované predajné plochy. Na piatom poschodí bude reštaurácia s kuchyňou a administratívna časť. Najvyššie, šieste poschodie bude vyhradené pre zátno zamestnancov, učňovské stredisko a ordináciu závodného lekára.

Predajná plocha meria okolo 21 000 m². Na usporiadanie a vystrojenie tejto predajnej plochy použijú sa moderné metódy výberu a predaja tovaru. (Plánovaný ročný obrat v pražskom obchodnom dome PRIOR je 1 350 000 000 Kčs.) Súčasťou budúceho „švédskeho" obchodného domu PRIOR má sa stať aj zamýšľaný sklad tovaru v Prahe-Ruzyni, ktorý bude mať 13 000 m² skladovacej plochy. Na budovaní obchodného domu PRIOR v Prahe bude účasť participovať aj československý stavebný podnik VODNÍ STAVBY, n. p., ktorý robí technicky veľmi náročné založenie spodnej stavby. Výstavba začala sa 25. marca 1972; celé dielo v hodnote okolo 500 000 000 Kčs dokončí sa a „odovzdá na kľúč" za 31 mesiacov, to jest na jeseň roku 1974...

(TN)

[illegible]

V súvislosti s celkovou orientáciou na kurz vyššej náročnosti na našu prácu, na zvýšenie efektívnosti a intenzifikácie nášho národného hospodárstva kladú sa nemalé požiadavky aj na skvalitnenie kontroly, ktorá — ako to povedal v minulých dňoch na celoslovenskom aktíve vedúcich pracovníkov kontrolných orgánov podpredseda vlády SSR ing. Július Hanus — sa v praktickom živote pri plnení úloh musí stať jeho každodenným prejavom. Jej úloha nie je vždy vďačná, populárna, no vždy spoločensky nevyhnutná, užitočná.

Kontrolné orgány vo svojom súhrne — ako kontrolný systém, i jednotlivo nepochybne vykonávali a vykonávajú veľký kus práce. Štátna inšpekcia akosti potravinárskych výrobkov napríklad za minulý rok zistila na Slovensku v kontrolovaných potravinárskych podnikoch vyše 29-percentné porušovanie noriem a v kontrolovaných JRD a štátnych majetkoch až dvojtretinové porušovanie noriem výrobkov. Jej pracovníci pre nedostatočnú kvalitu pozastavili expedíciu výrobkov za 9,5 milióna Kčs, kontrolované podniky museli odviesť do štátneho rozpočtu skoro 700 000 Kčs nezaslúžených ziskov, prémie sa znižovali vo výške skoro 150 000 Kčs, udelili 98 pokarhaní, 41 znížení platu, jedenásť pracovníkov pre zlé plnenie svojich povinností premiestnili. Štátna obchodná inšpekcia zistila za minulý rok priemerné poškodzovanie spotrebiteľa na stokorunovom nákupe o Kčs 5,50. Podobných prípadov by sme mohli uviesť priam stovky.

Väčšinou sú veľmi chudobným vysvedčením práce výstupných kontrol na jednotlivých pracoviskách a rezortných kontrolovbec. Nijako nie náhodou sa už dlhší čas kritizuje nízka úroveň týchto orgánov, ich stotožňovanie sa aj s takými záujmami podniku či rezortu, ktoré sú zjavne v rozpore so záujmami spoločnosti. Podnikové a rezortné kontroly sú väčšinou malé, kádrove nie najlepšie vybavené útvary, zaradené nezriedka dosť neúčelne do organizačnej štruktúry podnikov a rezortov, ktorých účinnosť je potom minimálna. Podľa nedávnych zisťovaní na trinástich ministerstvách a ústredných orgánoch na Slovensku nie sú dosiaľ tieto útvary dobudované na desiatich z nich. Ešte horšia je situácia na generálnych riaditeľstvách a priamo riadených organizáciách, kde okrem toho, že nie sú kontrolné útvary kádrovo dobudované, prevažná väčšina pracovníkov nemá ani požadované kvalifikačné predpoklady. V tomto i v ďalších smeroch samotní riadiaci pracovníci ešte stále nedoceňujú význam kontrolných útvarov, ovplyvňujúcich spätne úroveň riadenia.

Čo všetko sa môže s tichým súhlasom zle fungujúcej „vydrezírovanej" výstupnej a podnikovej kontroly diať, ukážeme na priam nehoráznom prípade, zistenom v zlatomoravskom podniku Calex. Kvalita jeho výrobkov — chladničiek sa v minulom období často kritizovala, boli početné reklamácie, podnik bol nútený už predané chladničky po dvoj-, trojmesačnom, i ročnom používaní v domácnostiach v rámci záručnej lehoty brať na továrenské opravy. Opravili ich a znovu vracali do predaja — ako n o v ý tovar, hoci často si nedali robotu ani s tým, aby v takejto chladničke umyli stopy po kedysi chladených jedlách. Nešlo o pár kusov, ale o stovky, ktoré sa predsa mali predávať za zníženú cenu v Bazáre. Podnik samotný takto naozaj málo dbá o svoje dobré meno. Je isté správne, ak takýto „ťah" má stáť zodpovedných pracovníkov celoročné prémie, ak sa z neho vyvodia dôrazné závery.

Problém nedostatočnej účinnosti kontroly — rezortnej i osobitných kontrolných orgánov — nie je napokon v nízkom počte kontrolných zistení nezriedka závažnej protispoločenskej činnosti, ale skôr v odhalení koreňov, až po adresné určenie jej nositeľov. Záverečná správa s akokoľvek závažnými zisteniami, ak postráda ujasnenie zodpovednosti za ne až po jednotlivcov, je z hľadiska trvalej nápravy zisteného stavu málo platná. Namožno nadalej trpieť taký stav, že neplnenie stranických a vládnych uznesení, vlastných príkazov a opatrení riadiacich orgánov sa nezriedka zdôvodňuje len objektívnymi okolnosťami. Zistenia kontrolných orgánov sa ďalej musia vyznačovať úplnou pravdivosťou, nevyvrátiteľnosťou, nesmú vzbudzovať ani tú najmenšiu pochybnosť. To znamená vylúčiť z kontrolnej práce akýkoľvek subjektivizmus, opierať sa len a len o overené fakty. A napokon výsledkom previerky, kontrolnej práce nemôže byť len správa, návrh nápravných opatrení, ale ich sledovanie až do skutočnej realizácie nápravy.

Za takúto prácu sa nikto z pracovníkov, ktorým sa dokáže činnosť v rozpore so zákonmi a predpismi, kontrolným orgánom dvakrát nepoďakuje. S tým musia rátať. Ale, prirodzene, o to vďačnejšia im bude táto spoločnosť. Kontrolné orgány v súčasnosti nedisponujú úplnými stavmi a ani v dohľadnom čase ich zrejme nedosiahnu. Tým dôležitejšia je dobrá koordinácia ich práce, vylúčenie duplicít, orientácia na hlavné úlohy, s kľúčovým významom pre uskutočňovanie záverov februárových plén ÚV KSČ a ÚV KSS tak, ako ich pred celý kontrolný systém vytýčil nedávny celoslovenský aktív.

JAROSLAV MEŠKO

Bratislava vo farbách socializmu v novej olympijskej histórii

Významné zasadanie Čs. olympijského výboru päť mesiacov pred OH v Mníchove ◎ Úspech nad konzervatívcami: po vyše 40 rokoch bude Olympijský kongres ◎ Moskva hlavným kandidátom na OH 1980 ◎ Antonín Himl novým predsedom ČSOV, dr. Richard Nejezchleb zostáva v predsedníctve ◎ Medzi novými členmi predsedníctva aj zaslúžilá majsterka športu Ing. Eva Glesková

Praha (Od nášho redaktora P. Krška) — Československou štátnou a olympijskými vlajkami s platinl farebnými do seba preplatenými kruhmi vyzdobená sála Ostrovného kultúrneho domu železničiarov na Vinohradoch bola včera dejiskom významného plenárneho zasadania Čs. olympijského výboru. Zišlo sa päť mesiacov pred začiatkom hier XX. olympiády nového veku v Mníchove a preto bolo celkom zákonité, že generálny sekretár ČSOV dr. František Kroutil sa v hlavnom prejave prevažne zaoberal súčasnými medzinárodnými otázkami olympijského hnutia. Predseda ČSOV dr. Richard Nejezchleb privítal na rokovaní osobitne predsedu ÚV ČSZTV Antonína Himla, čestných členov ČSOV a pripomenul blížiace sa životné jubileum jedného z najzaslúžilejších členov našej telovýchovy, komunistu Vilémа Muchu, ktorý sa 4. apríla dožije úctyhodných 80 rokov.

Dr. Kroutil v prejave konfrontoval športovú a olympijskú minulosť a prítomnosť nielen v dimenziách domáceho vývoja, ale aj z hľadiska medzinárodných vzťahov, ktorý vznikli novým usporiadaním sveta, rozšírením a zosilnením socialistického spoločenstva. Predtým existovali, — povedal, — len olympijské výbory kapitalistických krajín, po druhej svetovej vojne novú silu tvoria olympijské výbory socialistických krajín a v posledných obdobiach stúpa význam olympijského hnutia v rozvojových krajinách. Najmä vplyvom Olympijského výboru ZSSR a jeho členov v MOV sa dosiahla v nejednom smere zmena názorov na olympijské hnutie a hry. I keď socialistické krajiny a (tak isto rozvojové) sú v menšine, kvalitou práce si získali vysoké uznanie a ich pokrokové tendencie majú v každom smere čoraz silnejší vplyv. (Čo sa týka členstva v MOV, zvolenie druhého sovietskeho člena Vitalija Smirnova je veľkým prínosom. V štádiu riešenia je prijatie kubánskeho delegáta Gonzalesa Guerru, žiaľ, prefahuje sa už od roku 1959.)

Socializmus, socialistické krajiny, ich olympijské výbory a členovia v MOV vyryli do novej olympijskej histórie už doteraz naozaj hlbokú brázdu. Ako jedna z nových, reálnych kapitol sa črtá usporiadanie olympijských hier 1980 v Moskve, ktorá je najvážnejším kandidátom. O mieste rozhodne kongres MOV r. 1974.

A jeden z najväčších úspechov v posledných rokoch? Je ním uplatnenie návrhu, vychádzajúceho predovšetkým zo socialistických krajín, na zvolanie OLYMPIJSKÉHO KONGRESU, ktorý nebol už vyše 40 rokov. Uskutoční sa v septembri 1973 v Sofii a má riešiť otázky ďalšieho rozvoja a propagácie olympijského hnutia, kompetencie MOV, národných olympijských výborov atď., ako aj otázky budúcnosti olympijských hier.

Čo sa týka OH v Mníchove, príprava je technicky a organizačne kvalitná, ale rastú obavy, či Mníchov (a súčasne Kiel a Augsburg) bude naozaj miestom mieru, priateľstva a dorozumenia. Pravicové radikálne sily, neofašistické skupiny a revanšistické organizácie sa snažia narušiť olympijský mier a provokovať proti športovcom socialistických krajín. Naďalej pôsobia proti socializmu nenávistné vysielačky „Sloboda" a „Slobodná Európa". Navrhovaný spolkový zákon o olympijskom mieri zatiaľ naráža na mnohé problémy a odpor opozičných politických strán v NSR.

Súčasnú situáciu v NSR a osobitne v Mníchove podrobne vo svojom diskusnom príspevku rozobral čs. olympijský atašé dr. Rudolf Dušek. V súvislosti s antikomunistickou propagandou a činnosťou v NSR zdôraznil najmä úlohy, ktoré vyplývajú pre prípravu našej reprezentácie. Politickovýchovná práca musí byť konkrétna a účinná a treba sa jej cieľavedome venovať nielen medzi reprezentantmi, ale všetkými čs. delegáciami (kultúrnymi a pod.) s občanmi, ktorí pôjdu na OH do Mníchova.

Prof. dr. Vladimír Černušák, CSc., podpredseda ČSOV, vo svojom hodnotení čs. účasti na ZOH v Sapporo vyzdvihol najmä ďalšie upevnenie stykov so športovcami socialistických krajín. Viacerí ďalší diskutéri, ocenujúci za prevažnú z predstaviteľov športových zväzov, zdôraznili význam politickovýchovnej práce. V diskusii nechýbali ani niektoré kritické pohľady. Napríklad Václav Jeřábek poukázal na nesporné prioritné postavenie olympijských hier v hierarchii medzinárodných súťaží a v tejto súvislosti vyslovil podivenie nad tým, že medzinárodná federácia ľadového hokeja a krasokorčuľovania organizujú v olympijskom roku aj ďalšie súťaže (hokej v priebehu dva a pol mesiaca OH, vysokoškolské MS i MS, krasokorčuľovanie okrem OH ešte i ME, vysokoškolské MS a MS). To je nezdravý vývoj, ktorý o. i. znižuje hodnotu súťaží, hodnotu úspechov.

V ďalšej časti zasadania boli voľby nového predsedníctva ČSOV. Za nového predsedu ČSOV jednomyseľne zvolili Antonína Himla (predsedu ÚV ČSZTV) miesto dr. Richarda Nejezchleba (teraz podpredsedu Snemovne ľudu). Dr. Nejezchleb zostáva členom predsedníctva ČSOV. Podpredsedami ČSOV sú prof. dr. Vladimír Černušák, CSc., dr. Miroslav Hlaváček, Ludvík Uhlíř, generálnym tajomníkom člen MOV dr. František Kroutil. Členovia predsedníctva: Zdeněk Bělohlávek, dr. Otakar Beran, Drahoslav Brehovský, Miroslav Červenka, Karel Divín, dr. Rudolf Dušek, Bohumír Eisner, Ing. Eva Glesková, Oldřich Hradec, Štefan Jurdanházy, Václav Jeřábek, Zdena Lísková, Josef Matějka, Olga Modrachová-Davidová, Vilém Mucha, dr. Richard Nejezchleb, dr. Eduard Nemeček, Bohuslav Pokorný, dr. Karel Popel, Mária Weisshäutelová. Jedným z nových členov je aktívna športovkyňa, zaslúžilá majsterka športu Ing. Eva Glesková, čs. rekordérka v behu na 100 m, účastníčka olympijských hier v Tokiu 1964 a Mexiku 1968.

Levický problém spôsobuje starosti

Pracujúci BZVIL pomáhajú najmladšiemu kombinátu ⊛ Prerátali sa v strojoch ⊛ Ako nahradia dih vo výrobe ⊛ Všetci za jedného ⊛ Siahli na rezervy, veria v iniciatívu kolektívu

Pracujúci Bavlnárskych závodov V. I. Lenina v Ružomberku zaznamenali v posledných dvoch rokoch veľmi pekné výsledky. Zvyšovali výrobu a na trh dodávali hľadaný tovar. Prekonali tak stagnáciu, pristúpili k širokej štrukturálnej zmene výrobných programov, neváhali prijať mimoriadne zložité, náročné úlohy v investičnej výstavbe a v starostlivosti o pracujúcich. A predsa razom sa dostali do ťažkých problémov. Vypočítali, že v prvom štvrťroku nesplnia výrobu tovaru za 30—35 miliónov.

Táto reálna skutočnosť je odrazom ťažkostí uvádzania nového bavlnárskeho kombinátu v Leviciach do úplnej bezprostrednej výrobnej činnosti. Bavlnári považovali výstavbu kombinátu nielen za historickú úlohu súčasnosti, ale za zásadnú technologickú zmenu v ďalšej orientácii textilného priemyslu. Rozsahom svojej veľkosti predstavuje v súčasnej produkcii slovenského bavlnárskeho priemyslu zhruba 50 percentný vzrast v objeme výroby! Z technologického hľadiska sú Levice prvým ucelaným kombinátom novej, tzv. neortodoxnej výroby priadzí vo svetovom meradle. Okrem toho jeho situovanie v oblasti južného Slovenska do pôvodne poľnohospodárskeho kraja je nielen plodom industrializácie, ale aj základňou pre ďalšiu prestavbu spoločnosti a má obrovský zásah do mentalitnej skladby súčasného obyvateľstva.

Zaostávanie vlastnej výstavby majú za sebou, rovnako vyriešili aj nedostatok pracovných síl. Do popredia sa dostali problémy výrob. Už dnes je isté, že zaostávanie v plnení plánu spočíva v nesplnení očakávania v technologickej účinnosti strojov. Najviac starostí spôsobuje čistiareň (z dovozu) a bezvretenové dopriadacie stroje KXB, ktoré zaostávajú vo výkonnosti za svetoznámym BD.

Ostatné strojové zariadenia sú schopné, takže pred bavlnármi sa vynoril problém dokonale ich zvládnuť, pričom v oblasti predlarenskej techniky bude nevyhnutné prijať zásadné riešenie aj postupnej výmeny neproduktívnych strojov typu KXB strojmi BD.

Pri rozbore neplnenia úloh a súčasného stavu, aký v Leviciach je, človeku prichádza na myseľ aj otázka, či na podnikovom riaditeľstve v Ružomberku nepoznali včas situáciu. Ako hovoria, poznali, už v období nábehu skúšobnej prevádzky, ale ich signály sa označovali za dramatizáciu skutočností? Vyskytujú sa aj hlasy, vraj, keď ste poznali nedostatky, prečo ste prijímali také vysoké výrobné úlohy. Nebolo by treba podľa niektorých nič iné, ako najjednoduchšie neprijať úlohy a na základe objektívnych príčin žiadať zníženie úloh. Takýto postup by sa bavlnárom priečil, boli by azda ľahší, ale v protiklade s cieľmi a závermi hospodárskej politiky strany a im už tradičným prístupom k prijímaniu a realizovaniu úloh.

Preto nastúpili na najťažšiu cestu. Nežiadajú zmiernenie plánu aj napriek tomu, že predpokladajú značné nesplnenie v prvom štvrťroku.

Zo všetkých závodov BZVIL prichádza pomocná ruka. O slovo sa hlásia Kúty, Trenčín a najmä Ružomberok. Vytvorili celopodnikový socialistický záväzok na počesť VIII. všeodborového zjazdu, ktorého hodnota predstavuje zhruba 50 miliónov korún. Smerujú k náhrade „výpadu" zo závodu Levice a k náhrade jeho produkcie zvýšeným úsilím ostatných závodov! K tvorbe podnikových výsledkov prispeje — ako hovoria — stará materiálna základňa drobným prekračovaním svojich denných a mesačných úloh. Prijmajú náhradnú výrobu, ktorou riešia otvorené problémy sesterských podnikov. Podujali sa finalizovať výrobu umelohodvábnych tkanín pre Závody 1. mája v Liptovskom Mikuláši, vyriešia potlačovanie úpletov pre Slovenku v Banskej Bystrici, zlacnie výrobu priadzí pre Tatrasvit i tkanín pre Zornicu a Odevné závody kpt. Nálepku v Prešove na nedostatkové druhy, rovnako rozšíria výkony vlastnej konfekcie. Napriek ťažkostiam sa rozhodli prevziať aj výrobu obväzovín, ktorých je nedostatok, a tak pre národné hospodárstvo ušetriť zhruba 10—15 miliónov devízových korún.

Sú to zámery smelé, ale realizovateľné. Opäť rozvíjajú socialistickú súťaž, ktorá jediná im dáva nádej na prekonanie prechodných ťažkostí. V rozvoji pracovnej iniciatívy pomáhajú bavlnárom tematické dni, ktoré organizujú. Doteraz sa konali Dni uvedomelej pracovnej morálky a Dni bezozvyškového plnenia. Po nich nasledujú dekády a mesiace vzornej práce. Výsledky ukazujú, že touto cestou, nenásilnou formou aktivizácie veľkých pracovných kolektívov dosahujú riešenie toho, čo sa na prvý pohľad zdalo priam neriešiteľné. Vzrastajú výkony, zlepšuje sa plnenie, utvárajú podmienky na splnenie záväzku. Ich nádej aj v ťažkostiach prekonať nedostatky nedobúda takto istotu.

Závery posledných plén našej strany úsilie BZVIL jasne usmerňuje na najdôležitejšie články. Aktivizácia funkcionárskeho aktívu straníckych, odborárskych a mládežníckych organizácií, ako aj organizátorská práca vedenia podniku smeruje k cieľu aj napriek súčasným ťažkostiam: splniť prijatý plán v úplnom rozsahu a s najväčšou zodpovednosťou.

MIROSLAV RUTTKAY

PRAVDA, 31. marca 1972, str. 2.

5(76)XV

Lepšie chrániť spotrebiteľa

Dôsledná a systematická ochrana spotrebiteľa sa v podmienkach socialistickej súčasnosti stala celospoločenskou záležitosťou. Navzdory množstvu dokázateľných pozitívnych výsledkov existujú však medzery — nedostatky, ktoré spotrebitelia oprávnene kritizujú. Treba vidieť i to, že rýchly rozvoj národného hospodárstva a snahy po maximálnom hmotnom naplnení stále rastúcich požiadaviek spotrebiteľskej verejnosti (čo priamo súvisí s rastom kúpnej sily), sprevádzajú aj problémy. V nich najmä: kvalita tovarov, ceny, služby atď., ktoré sa dostávajú do vzťahu medzi výrobu, obchod a spotrebiteľa.

Medzi vplyvy subjektívne, pôsobiace v týchto vzťahoch, avšak proti spotrebiteľovi patrí najmä výskyt nedodržiavania správnej miery — váhy v predajniach, poškodzovanie spotrebiteľa pri účtovaní ceny, omyly v súčtoch a výpočtoch, zámeny akostných stupňov tovaru, vedomé predávanie nekvalitného tovaru namiesto kvalitného, predaj tovaru po záručnej lehote. Ako konštatovalo v uplynulých dňoch rokovanie Výboru SNR pre obchod, služby a dopravu, spotrebiteľov poškodzujú aj vplyvy nepriame, a to také, že výrobcovia nedostatočne zabezpečujú kvalitu nimi vyrábaných tovarov. Pričasto sa začínajú zjavovať prípady — a kontrolné orgány to potvrdzujú, že na vnútorný trh z výroby príde nekvalitný tovar. A to aj navzdory tomu, že prešiel „cez ruky", ale zrejme menej bdelé oči pracovníkov výstupnej technickej kontroly.

Aj nekvalitné a nevhodné obaly zohrávajú svoju negatívnu úlohu na úkor spotrebiteľov. Niektoré tovary už od výrobcu nie sú označené maloobchodnými cenami, dátumom výroby a rozsah záruky nezodpovedá funkcii a poslaniu výrobkov. Rovnako aj nezdravé tendencie podaktorých výrobcov v zužovaní rozsahu vyrábaného sortimentu, zastavovanie alebo obmedzovanie výroby tovarov v nižších a stredných cenových polohách, to všetko pôsobí proti spotrebiteľovi.

Pre rozšírenie účasti samotných spotrebiteľov na riadení a kontrole vnútorného obchodu, pre hlbšie poznávanie potrieb občanov a ich záujmov, vydalo Ministerstvo obchodu SSR zásady pre zriaďovanie a činnosť spotrebiteľskej kontroly. Aktívy spotrebiteľskej kontroly spolupracujú prostredníctvom národného výboru s orgánmi Štátnej obchodnej inšpekcie. V Stredoslovenskom kraji do konca februára tohto roku vzniklo pri národných výboroch 234 aktívov spotrebiteľskej kontroly s vyše 1500 členmi, vo Východoslovenskom kraji 65 aktívov s vyše 800 členmi. Podobne sa činia aj v Západoslovenskom kraji a hlavnom meste SSR Bratislave. Už v prvom štvrťroku tohto roku Štátna obchodná inšpekcia zapojila aktivistov spotrebiteľskej kontroly do kontrolných akcií.

Za záujem spotrebiteľov kontrola ochraňuje, o tom jasto tiež dostatok argumentov. Štátna obchodná inšpekcia dlhodobo sleduje okrem iného aj vývoj zistených skutočností. Poškodenia kupujúcich nedodržaním váhy, miery, množstva a zámenou akosti tovaru bolo v SSR za lanský rok 5,25 Kčs na 100 Kčs nákupu (v roku 1970 5,78 Kčs). Frekvencia predražovania bola 35,9 percenta (v roku 1970 33,6 percenta) z počtu kontrolných nákupov. Tento špecializovaný kontrolný orgán Ministerstva obchodu v zistených prípadoch ukladá zodpovedným pracovníkom obchodu sankcie. Vlani to bolo po prekontrolovaní 6962 obchodných jednotiek 3530 postihov. Z nich 510 blokových pokút (v súhrne 66 810 Kčs), 1956 rozhodnutí o peňažitých pokutách do výšky 2000 Kčs (spolu 899 300 Kčs) a 406 napomenutí. Okrem toho podali 11 trestných oznámení a 43 prípadov odovzdali orgánom VB na objasňovanie podľa príslušného zákona o priestupkoch. Avšak ukazuje sa, že zákonom stanovená pokuta do výšky 2000 Kčs už nestačí, je nízka a preto aj v záujme zvýšenia účinnosti kontroly treba jej výšku posunúť (podľa predbežných návrhov Štátnej obchodnej inšpekcie na 5000 korún).

Kontrolné orgány Štátnej obchodnej inšpekcie venovali mimoriadnu pozornosť aj kvalite tovarov, skôr ako opustili expedičné sklady výrobných organizácií. Zistili vysoké percento nekvalitných výrobkov, aj takých, ktorých cena nezodpovedá kvalite. A to najmä u výrobcov textilných tovarov, kozmetiky a stavebnín. Hoci má Štátna obchodná inšpekcia podľa príslušného zákona právo kontrolovať pracovníkov výroby, nemá právo ich sankcionovať. Je to nedostatok, medzera v zákone, ktorý treba doplniť o novelu v záujme jeho vyššej účinnosti.

Komplexná ochrana spotrebiteľa si žiada rozšíriť sféru zodpovednosti aj mimo oblasť vnútorného obchodu, v celom širokom zábere spoločenskej spotreby. Je preto nutné, aby sa s problémami ochrany spotrebiteľa dôsledne zaoberali aj ostatné zainteresované ministerstvá, orgány štátnej správy a výrobných družstiev. Minister obchodu SSR Ing. D. Goga prijal odporúčanie Výboru SNR pre obchod, služby a dopravu, v ich zmysle vstúpi do rokovania so zainteresovanými orgánmi, aby sa jednotne a komplexne ochraňoval záujem spotrebiteľov.

Bolo by len užitočné a v prospech verejnosti, keby aj Ministerstvo priemyslu SSR a Ministerstvo poľnohospodárstva a výživy SSR si napríklad porovnali efektívnosť svojich kontrolných orgánov a vnútropodnikových kontrol so špecifickým zreteľom na vzťah k spotrebiteľovi. Štátna obchodná inšpekcia zistuje spravidla väčšie nedostatky ako pred ňou kontroly vnútropodnikové a rezortné.

Ochrana spotrebiteľa nemôže predsa byť len povinnosťou obchodu, poslancov, Výboru SNR pre obchod, služby a dopravu, či jednou zo starostí centrálnych stranických orgánov, ale urýchlene sa musí dostať do výraznej pozornosti všetkých ostatných rezortov. Zreteľne to formulovali a stále pripomínajú najvyššie stranícke orgány. To zaväzuje i komunistov pôsobiacich v mimoobchodných riadiacich činnostiach, aby účinnejšie použili svoje právo stranickej kontroly. Veď ide o spokojnosť občanov, o odstránenie takých negatívnych javov, ktoré zapríčiňuje povážlivá ľahostajnosť, nedbalosť, ale i nezodpovednosť či lajdáctvo jednotlivcov.

VIERA BEDNÁROVÁ

K NIEKTORÝM OTÁZKAM JEDNOTY STRANY
OD KOMUNISTU SA ŽIADA VIAC

Neraz nám neši politickí odporcovia a nimi pomýlení súdruhovia vyčítajú, že sa vraciame k udalostiam rokov 1968—1969. Vraj je to už banálne, nemódne a máme už týmto starým „historkám" dať pokoj. A v tom je práve ich omyl. Nešlo o nijaké historky. Kto chce pochopiť plnú pravdu o príčinách a následkoch politickej krízy v Československu v oných pohnutých rokoch, musí sa sústavne k nim vracať. Najskôr preto, aby sa už nikdy takýto „obrodný proces" nemohol opakovať a ďalej preto, aby Komunistická strana Československa, ktorá v roku 1968 pomaly prestávala byť riadiacim centrom socialistického spoločenského poriadku, bola i naďalej avantgardou robotníckej triedy a viedla náš ľud k víťazstvám socializmu.

Boj pokračuje

V rokoch 1968—1969 viedli marxisticko-leninské sily rozhodný boj predovšetkým proti rozbíjačom jednoty strany. Práve v tomto stretnutí s pravicou sa strana názorovo zjednocovala, neskôr aj organizačne upevňovala a zdokonaľovala svoj taktický postup. Tu, v tomto boji sa začal proces upevňovania jednoty strany, ktorého dôsledkom bolo, že sa strana s pravičiarmi rozišla. Výmena členských preukazov bola seriózným nástupom k posilneniu akcieschopnosti strany. Jednotu, utváranú v ťažkom a zložitom boji musí strana sústavne prehlbovať, rozvíjať a usilovať sa o to, aby už nikdy nikto neoslabil jej revolučný charakter. Významným dokumentom, ktorý má tieto zásady podoprieť, je Rezolúcia o aktuálnych otázkach jednoty strany, schválená na decembrovom zasadnutí ÚV KSČ v roku 1970, ktorú plne potvrdil XIV. zjazd i stanový strany. Realizácia rezolúcie pomohla prekonávať ideovú nejednotnosť, často i organizačnú rozháranosť a oportunistickú pasivitu. V duchu tejto rezolúcie vedie strana boj s prejavmi uvoľnenej disciplíny, malomeštiackeho radikalizmu a so všetkým tým, čo oslabuje jej akcieschopnosť.

Proces upevňovania jednoty strany výrazne ovplyvnili výročné členské schôdze a konferencie strany, ktoré v správach a uzneseniach vychádzali z dokumentov, prijatých decembrovými plénami ÚV KSČ a ÚV KSS. Osobitným prínosom pre upevňovanie jednoty straníckych radov bola výmena značnej časti členov straníckych orgánov. Na schôdzach z nich uvoľnili tých, ktorí v krízovom období rokov 1968—1969 politicky neobstáli. Výraznejšie sa zlepšilo aj sociálne zloženie nových orgánov v prospech robotníckej triedy.

Vzťah medzi rezolúciou a stanovami

Kontrolné orgány ÚKRK KSČ a ÚKRK KSS uskutočnili previerku, ako orgány a organizácie strany plnením stanov pomáhajú realizovať úlohy, obsiahnuté v Rezolúcii. Vcelku možno povedať, že napriek čiastkovým nedostatkom v práci straníckych orgánov i organizácií sa ideová, organizačná, politická i akčná jednota strany v duchu rezolúcie a stanov strany naďalej upevňuje. Dôsledne sa napríklad napĺňa princíp demokratického centralizmu, upevňuje sa disciplína a rozvíja vnútrostranícka demokracia. V predzjazdovom období v predvolebnej aktivite sa ukázalo, že členovia strany sa viac ako v minulosti politicky angažujú. Akcieschopnosť a uplatňovanie vedúcej úlohy strany je však, žiaľ, ovplyvňovaná neznalosťou stanov a rezolúciou o jednote a ďalej tiež tým, že mnohí súdruhovia nepochopili ich vzťah k Poučeniu z krízového vývoja.

Popri istých úspechoch prejavuje sa v ideologickej práci určitá liknavosť v boji proti pravicovému oportunizmu a revizionizmu, akoby ich nebezpečenstvo už dávno pominulo. Iba pomaly sa postupuje v odhaľovaní ich gnozeologických a triednych koreňov. **Časť pracovníkov z ideologickej, vedeckej, školskej i kultúrnej oblasti nepristupuje dôsledne a správne k Poučeniu z krízového vývoja a neriadi sa jeho závermi vo svojej straníckej i občianskej angažovanosti.** Len tak mohli vzniknúť v poslednom období filmové i iné umelecké diela netriedneho, nestraníckeho obsahu.

Formálny súhlas je trochu málo

Časť komunistov ešte prijíma politiku strany s formálnym súhlasom a nebojuje dôsledne za jej realizáciu. Je málo aktívna v obhajovaní marxisticko-leninského kurzu a línie XIV. zjazdu, v úsilí o prekonávanie rozličných nedostatkov na pracoviskách. Nemá záujem na riešení nepopulárnych vecí v záujme upevňovania straníckej, štátnej i hospodárskej disciplíny, na upevňovaní straníckej morálky. V dôsledku rozdielnych politických postojov v krízových rokoch 1968—1969 narušili sa medzi niektorými členmi strany súdružské vzťahy a iba pomaly sa upravujú. Vyplýva to predovšetkým zo skutočnosti, že — ako sme už spomínali — ideová, organizačná a akčná jednota sa vytvárala v zložitom procese. Na stranu marxisticko-leninských síl prechádzala masa členov, dočasne dezorientovaných vtedajším pravičiarskym vedením strany, prípadne takých, ktorí sa tomuto zápasu iba pasívne prizerali. Väčšia časť súdruhov svoje omyly pochopila a napráva ich. Pritom však — často je len ťažko rozoznať,

kto sa čestne z vnútorného presvedčenia angažuje a kto sa iba prispôsobuje. Kritériom pre posúdenie činnosti komunistu by mala byť jeho každodenná práca, a to, ako v nej plní uznesenia XIV. zjazdu KSČ, zjazdu KSS i ďalšie stranícke dokumenty.

Masovopolitická práca a vplyv strany

Ak je pravdou, že stupeň ideovej, akčnej i organizačnej jednoty v strane sa prejavuje v rastúcej účasti členov strany na masovopolitickej práci. Na tomto poli sa tiež dosiahli výrazné úspechy. Podstatne sa zvýšil počet verejných schôdzí strany, na ktorých sa vysvetľujú najmä nestraníkom ciele a zámery politiky strany. Vysokú účasť napríklad zaznamenali na besedách o priebehu oboch zjazdov a v súčasnosti aj o podnetoch z februárových plén o hospodárskej politike strany. Výrazný úspech v masovopolitickej práci sa dosiahol aj v predvolebnej kampani. Svedčia o tom aj výsledky volieb. Na nich sa podieľali tisíce komunistov, ktorí boli v osobnom styku takmer s každým dospelým občanom. Masovopolitická práca sa viac ako kedykoľvek predtým zameriava teraz na posilňovanie vplyvu strany a jej spojenie s ľudom. Bude treba i naďalej prehlbovať účinnosť a pohotovosť tejto práce a zapájať do nej čo najširší stranícky aktív. Je to jeden z prostriedkov, ako umožniť každému členovi strany, aby sa konkrétne angažoval. Pravda, umožniť mu angažovať sa by nebolo veľa. Osobitný význam v politicko-organizátorskej a riadiacej práci strany má sústavná a cieľavedomá kontrola uznesení. Stranícke organizácie musia zvyšovať nároky na členov strany, musia im ukladať konkrétne úlohy, pravidelne kontrolovať a hodnotiť ich plnenie a v duchu stanov strany musia vyvodzovať závery u členov, ktorí sa napriek upozorneniam vyhýbajú plniť svoje povinnosti, vyplývajúce zo stanov strany.

Určitým výrazom organizačnej jednoty je aj príspevková morálka členov. Je v porovnaní s rokmi pred výmenou členských preukazov značne lepšia tak vo včasnosti platenia, ako i v platení podľa schválenej stupnice. Orgány kontrolných a revíznych komisií síce ešte občas zistia nedostatky v platení členského, no tendencia takýchto „nálezov" na Slovensku je klesajúca.

Internacionálny pohľad

Rezolúcia o aktuálnych otázkach jednoty strany upozorňuje aj na internacionálne vzťahy KSČ k bratským komunistickým a robotníckym revolučným stranám. Jednota našej strany je tu postavená ako súčasť internacionálnej jednoty. Komunistická strana Československa má byť pevným článkom medzinárodného komunistického hnutia, musí plniť všetky svoje internacionálne povinnosti a aktívne prispievať k uskutočňovaniu záverov moskovských porád z roku 1969.

Spomínaná previerka ukázala, že v upevňovaní internacionálnych vzťahov sa urobil obrovský krok vpred. Prejavuje sa to napríklad formou družobných stykov našich krajov a okresov so ZSSR i s ostatnými socialistickými krajinami, najmä našimi bezprostrednými susedmi. Výrazne sa zmenil vzťah k sovietskym vojskám, dočasne umiestneným na území ČSSR, k turistom, prichádzajúcim k nám zo socialistických krajín a pod.

Previerka plnenia stanov strany vo vzťahu k zabezpečovaniu Rezolúcie o aktuálnych otázkach jednoty strany ukázala, že rastie aktivita členov strany a zvyšuje sa jej politická, organizačná a ideová jednota. Nedostatky, ktoré sa vyskytujú, ale najmä úsilie o ich odstránenie treba chápať ako súčasť procesu, v priebehu ktorého sa strana ako celok ešte viac upevní, čím sa jednoznačne zvýši aj jej akcieschopnosť.

ŠTEFAN BLAŠKO,
KAROL HEDERLING

PRAVDA, 1. apríla 1972, str. 3.

VEČER, 30. marca 1972, str. 2.

Maslo

Ťažúvame ho denne, a preto sme si už dôkladne zapamätali všetky druhy, ktoré sa vyskytujú, či striedajú v našich predajniach. Občas tento starý a známy sortiment obohatil „ako hosť" staronový druh — trebišovské maslo. Pod týmto celkom jednoduchým názvom sa skrýva skutočne čerstvý výrobok, mimoriadne príjemnej mandľovo-maslovej chuti. Je to teda ďalšia z trebišovských špecialít, ale s tým rozdielom, že kým výrobky podniku Dova sa dostávajú na náš stôl iba pri rôznych príležitostiach, zatiaľ táto s jednoduchým názvom by mohla byť citaná denne. Istá, či predpokladateľná je možnosť, že ide o podobnú „svojskú" špecialitu, akou je trebárs medzevská saláma, ale keby sa počarilo, keď už nie celkom uniknúť od technológie výroby trebišovského masla „našim" z košických mliekární, mohli by si osvojiť aspoň tú čerstvosť. Nakoniec naše „čerstvé maslo" by mohlo pokojne niesť názov „košické maslo". Bolo by to príťažlivejšie. Veď nebýva každý deň čerstvé všade tam kde si ho možno kúpiť.

Predsa je len škoda, že Trebišov je ďaleko a naše mesto veľké. Nemáme tak ľahko „šancu" na vlynulý prísun skutočne čerstvého a kvalitného masla. Alebo by sme mali naše suroviny na výrobu masla posielať tam?

Jana.

ROĽNÍCKE NOVINY, 31. marca 1972, str. 3.

Komu Peking podáva ruku

PREDSTAVITELIA ČĽR nadviazali nedávno kontakty so smutne preslávenou rozhlasovou stanicou „Sloboda" a navrhli, aby vysielala spravodajcu do Pekingu. Súčasne navrhli uzavrieť dohodu, podľa ktorej by experti „Slobody" poskytovali propagandistickým organizáciám maoistov pomoc pri „vyrábaní" protisovietskych materiálov. Svedčí to o tom — ako výstižne napísal poľský denník „Żołnierz wolności" — že protisovietsku kampaň, ktorú uskutočňujú maoisti v posledných rokoch, nie je účinná. Nepopulárnosť relácií „Hovorí Peking pochopili samotní pekingskí predstavitelia. Maoisti z toho vyvodili záver, že je potrebné niečo zmeniť.

NA STANICU „Sloboda" sa obrátili predovšetkým preto, že táto stanica, ktorú vydržiava americká špionáž, má všetky možnosti účinne ešte otvorenejšie proti ZSSR a rozširovať všemožné klamstvá o Sovietskom zväze. Ak výkon BBC je 500 kWh, potom výkon 17 vysielačov „Slobody" dosahuje 1840 kWh. Okrem toho značná časť týchto vysielačov je umiestnená na Tchajwane, takže sa experti zo „Slobody" nebudú musieť namáhať chodiť na konzultácie istých záležitostí ďaleko. Tiež metódy propagandy maoistov a stanice „Sloboda" sú podobné alebo dokonca spriaznené. Podobne ako ohovárači z Mníchova, nepriatelia Sovietskeho zväzu v Pekingu sa jednoducho ani nesnažia zachovať zdanie objektivity pri vysvetľovaní politických udalostí. Ich krédom je, že každý prostriedok a každý trik je dobrý.

ROKOVANIE medzi predstaviteľmi ČĽR a „Slobodou" narazilo v poslednom čase na isté ťažkosti. Predstavitelia vysielača nehodlajú totiž vyslať svojho spravodajcu do Pekingu. Ukazuje sa, že ani taký zarytí nepriatelia ZSSR nechcú riskovať otvorené vyhlásenie dohody s pekingskou propagandou. Niečo iné sú však dôverné konzultácie, pretože o tom sa verejnosť nedozvie. Peking je však ochotný spolupracovať nielen so „Slobodou". Pekingskí predstavitelia nadväzujú v mnohých kapitalistických krajinách kontakty s emigrantmi zo socialistických krajín. Sľubujú im peňažné príspevky a hmotnú pomoc výmenou za elaboráty, nepriateľské socializmu, napríklad veľvyslanectvo ČĽR v Štokholme nadviazalo spojenie s takzvaným „litovským národným fondom" a „Zahraničným výborom litovskej sociálno-demokratickej strany", s protisovietskymi nacionalistickými organizáciami, ktorých cieľom je diverzná ideologická činnosť proti národnostnej politike ZSSR a iných socialistických krajín.

VYSLANCI skupiny Maa nadväzujú ochotne kontakty tiež s inými reakčnými živlami, ktoré sa medzi emigrantmi vyznamenávajú nenávisťou voči všetkému sovietskemu a socialistickému. Samotné vyhľadávanie takýchto spojencov svedčí o tom, že Peking si nevyberá v prostriedkoch, a že táto prax sa stala v hlavnom meste ČĽR politickou normou. Svedčí to tiež o tom, že vládnuce kruhy v Pekingu stupňujú propagandu proti ZSSR a iným socialistickým krajinám.

ROĽNÍCKE NOVINY, 1. apríla 1972, str. 5.

PROBLÉMY MLÁDEŽE V JRD

Pre koho je dedina príťažlivá

Počas socialistickej prestavby dediny sa podstatne zmenili životná a pracovné podmienky družstevných roľníkov. Zo záverov XIV. zjazdu KSČ vyplýva, že ďalšie rozvíjanie kooperačných a integračných vzťahov, okrem zmien vo výrobnej a ekonomickej oblasti, prinesie zmeny aj v sociálnej a kultúrnej oblasti.

Neustále sa zvyšujúce výrobné úlohy bude možné plniť len s ľuďmi, ktorí majú v družstve vytvorené dobré sociálne a kultúrne podmienky, s ľuďmi politicky a morálne vyspelými. Špecifickosť socialistického prerodu družstevného roľníka v porovnaní s ostatnými odvetviami národného hospodárstva je v tom, že roľník pri vstupe do JRD dal do kolektívneho spôsobu výroby okrem svojej pracovnej sily aj výsledok práce celých predchádzajúcich generácií, teda pôdu a inventár. O to je prerod roľníka zložitejší. Kolektivizácia postavila roľníka do celkom nových vzťahov. Prestal byť súkromným vlastníkom a stal sa kolektívnym vlastníkom.

Poľnohospodárstvo starne?

Niektoré zvláštnosti životných premien družstevného roľníka sme podrobili výskumu. Socialistické premeny na dedine sa dotýkajú všetkých občanov, nevynímajúc mládež, ktorá je vždy nositeľkou nového a progresívneho. Mnohé JRD, najmä v horských a podhorských oblastiach trpia nedostatkom mladých. Príčiny možno hľadať v sezónnosti výroby, ale aj v ťažkej a na čas náročnej práci a tiež v záujme vedenia JRD o mládež.

V našom výskume sme si všímali ekonomicky slabšie JRD vo všetkých krajoch Slovenska. Údaje sme získali štandardizovaným dotazníkom a priamym pozorovaním 90 JRD (30 z každého kraja). V skúmaných JRD bol priemerný vek pracovníkov 45 rokov. Celoštátny priemer je 44 rokov. Citeľný nedostatok mladých uviedlo 45,6 percenta respondentov opýtaných, čiastočný nedostatok 21,1 perc., problémy s mladými ľuďmi nemá 25,6 perc., a na otázku neodpovedalo 6,7 perc. JRD. Z celkového počtu stálych pracovníkov bolo 10,1 perc. vo veku do 29 rokov, z toho 38,6 perc. dievčat.

Pracovné zaradenie mládeže

Z mladých ľudí 88,8 perc. mužov pracuje v mechanizácii, ako traktoristi, opravári v dielňach a podobne. Z celkového počtu mladých pracujúcich žien v poľnohospodárstve pracuje v administratíve 51,1 perc. Toto pracovné zaradenie zabezpečuje mladým prácu po celý rok a upozorňuje na skutočnosť, že mladí aj v poľnohospodárstve zrejme hľadajú stálu prácu s pevne stanoveným začiatkom a ukončením pracovnej doby, ako aj prácu svojím charakterom podobnú práci v priemysle. Naproti tomu však v skúmaných JRD pracuje v živočíšnej výrobe málo mladých ľudí. Nie je tu síce sezónnosť výroby, ale je to práca pre mladých málo atraktívna. Priemerné mesačné príjmy sú však veľmi lákavé, zavedením viacsmennosti a využívaním všetkých progresívnych metód práce, zlepšením sociálnych zariadení, ako sprchy, prezliekárne a podobne, javí sa tu určitá rezerva v získavaní mladých pracovníkov. Vedecko-technická revolúcia, koncentrácia a špecializácia výroby zohrá veľmi dôležitú úlohu v danej oblasti výroby.

V rastlinnej výrobe je taktiež pomerne málo mladých ľudí. Práca je tu sezónna a mnohé poľnohospodárske podniky nie sú schopné v čase vegetačného pokoja zabezpečiť pre mladých vyhovujúce zamestnanie. Iba 35,6 perc. respondentov uviedlo, že mládež netrpí sezónnosťou výroby, ale 43,3 perc. nemá tento problém doriešený. Z tých čo majú prácu po celý rok 41,1 perc. mladých ľudí, prevažne traktoristov, má prácu zabezpečnú v dielňach, prípadne kooperujú s inou nepoľnohospodárskou organizáciou, 18,9 perc. pracuje na inom výrobnom úseku ako v sezóne, 3,3 perc. mládeže zaraďujú do živočíšnej výroby, kde zastupujú chorých a tých, ktorí si čerpajú riadne dovolenky, 2,2 perc. spolupracuje s patronátnymi organizáciami, 5,6 perc. nemá problém s mladými, sú stále zamestnaní. Ostatní na otázku neodpovedali.

Zlepšenie daného stavu možno očakávať od uskutočnenia koncentrácie a špecializácie výroby, vedecko-technickou revolúciou. S tým však úzko súvisí aj kvalifikácia, ktorá je zatiaľ pomerne nízka. V skúmaných podnikoch až 40,7 perc. mladých ľudí nemá žiadnu kvalifikáciu a do pracovného pomeru nastúpili po ukončení základného školského vzdelania.

Po zložení rodiny 36,7 perc. mladých ľudí ako manželia ostávajú v JRD, ale v 3,3 perc. ani jeden. V 40,7 perc. zostal iba jeden manželský partner.

Prečo odchádzajú?

Ako najvážnejší dôvod odchodu z JRD až 37,7 perc. mladých ľudí uviedlo stratu záujmu o prácu v poľnohospodárstve. Odchod k manželskému partnerovi uviedlo 20,8 perc., pre 31,1 perc. sa stal príťažlivejší v meste a iba 10,4 perc. uviedlo nízky zárobok.

Z uvedeného prehľadu vidieť, že nízky zárobok je až na poslednom mieste ako motív odchodu z JRD. Na prvom mieste je strata záujmu o prácu v poľnohospodárstve. Otázka, prečo mladí ľudia nechcú pracovať v poľnohospodárstve je veľmi zložitá. Treba sa zamyslieť nad tým, či otázky mladých často neriešime len s príslušníkmi generácií, či dosť často hovoríme s mládežou, či poznáme ich pravdivý a skutočný názor.

Vytvárať podmienky

V záveroch XIV. zjazdu KSČ pre ďalší efektívny rozvoj socialistickej poľnohospodárskej výroby v časti o starostlivosti pracovníkov v poľnohospodárstve, okrem iného sa hovorí: „Osvedčuje sa, ak poľnohospodárske podniky v spolupráci s národnými výbormi a ďalšími organizáciami, zabezpečujú najmä mladým ľuďom pri ich nástupe, vhodné pracovné uplatnenie, utvárajú pre svojich pracovníkov priaznivé pracovné a životné podmienky, predovšetkým vhodnou úpravou pracovných režimov, pomáhajú im pri získavaní bytov, starajú sa o kultúrny a športový život na dedine, rozširujú sieť jaslí, materských škôlok, ďalej rozširujú obchodnú sieť a iné zariadenia a služby. Na zlepšenie životného prostredia na dedine bude účelné pokračovať v doterajšej praxi a nadalej združovať pre výstavbu spoločných zariadení materiálové a finančné prostriedky národných výborov, spotrebných družstiev a jednotných roľníckych družstiev. To urýchli celkové zlepšenie občianskej vybavenosti dedín."

Záujem družstiev by teda nemal končiť tým, aby sa mladý človek do poľnohospodárstva priháčil, ale zabezpečením približne takých podmienok, aké mu dnes poskytujú iné odvetvia národného hospodárstva.

Mladí ľudia dnes už nevidia zmysel života len vo finančnom zabezpečení. Chcú kultúrnejšie žiť a pracovať. V zlepšení kultúrnosti prostredia, musíme preto vidieť rezervy pre zlepšenie daného stavu. Dôležitú úlohu hrá tiež odborná poľnohospodárska kvalifikácia. Aj v základných školách vymizne názor, že do poľnohospodárstva idú len tí, ktorí sa inde nedostali, potom sa pre mladých chlapcov a dievčatá stane poľnohospodárstvo ich celoživotným záujmom. Ak pochopia, že práca v poľnohospodárstve im dáva obrovský priestor pre skutočnú sebarealizáciu, ak pochopia, že práca v poľnohospodárstve má okrem záporných stránok aj množstvo kladných, a budú veriť, že perspektívy rozvoja poľnohospodárstva sú reálne, že je to oblasť, kde možno uplatniť svoje nadanie, iniciatívu a odhodlanie niečo dokázať. Budú mať záujem spojiť svoj život s prácou v poľnohospodárstve.

Ing. Dana WOLFOVÁ
ÚML pri VŠP Nitra

Užitočný dokument

NIEKOĽKO PRIPOMIENOK K VYPRACOVANIU ZÁKONA O POĽNOHOSPODÁRSKOM DRUŽSTEVNÍCTVE

Diskusii k „Návrhu téz pre vypracovanie zákona o poľnohospodárskom družstevníctve" venovali a venujú družstevníci veľkú pozornosť. Akoby aj nie, veď ide o dokument, ktorý podstatne zasiahne do ďalšieho vývoja socialistických výrobných vzťahov v poľnohospodárstve. Znakom budúceho vývoja našej spoločnosti, ako zdôraznil XIV. zjazd KSČ, bude neustále zbližovanie družstevných roľníkov s robotníckou triedou. Poľnohospodárska výroba sa postupne dostáva do kvalitatívne novej etapy vývoja. Vytvorením nových výrobných celkov sa v podstate sleduje jej spriemyselnenie. Návrh zákona vo svojom komplexnom poňatí sa prispôsobuje zmeneným podmienkam v socialistickej veľkovýrobe a prispieva k posilneniu právneho vedomia družstevných roľníkov.

Popri iných dôležitých ustanoveniach, ktoré návrh obsahuje, sa významné zmeny predpokladajú v pracovných vzťahoch družstevníkov. Právna ochrana družstevníka v pracovných vzťahoch smeruje k zrovnoprávneniu družstevníkov s pracovníkmi v štátnych organizáciách. Prejavuje sa to v zavedení inštitútu pracovnej dohody, v úprave podmienok preradenia na inú prácu a v aplikácii ďalších ustanovení Zákonníka práce (čl. 50). Napriek tomu ani tento návrh neznamená úplné zrovnoprávnenie družstevníkov v pracovno-právnych vzťahoch.

Inštitút pracovnej dohody — ktorý však neznamená vznik nejakého zvláštneho pracovného pomeru, pretože podstata pracovných vzťahov je imanentne obsiahnutá v družstevnom pomere medzi družstevníkom a družstvom (rozdeľovanie sa vykonáva na základe pracovnej účasti) — umožňuje jednoznačnejšie a do určitej miery záväzne pre obidve stránky stanoviť pracovné podmienky družstevníka. Na druhej strane nezabezpečuje družstevníkovi právo na prácu v plnom rozsahu — ba v rozsahu nutnom „pre započet roku pre účely dôchodkového zabezpečenia" (čl. 52). V súvislosti s tým dohoda nezabezpečuje družstevníkovi ani právo na náhradu ušlej pracovnej odmeny s ním nezavinených, objektívnych príčin, pracovných prekážok známych ako „prestoje".

Ďalšie ustanovenie hovorí o tom, že ak družstvo nemôže zabezpečiť celoročnú prácu pre člena, musí mu umožniť prechodný pracovný pomer v inej organizácii. Toto ustanovenie nedáva obraz o tom, čo sa pod celoročnou prácou rozumie (či stačí „v rozsahu nutnom pre započet roku pre dôchodkové poistenie"). Druhý nedostatok tohto článku, ktorý má zrejme riešiť prípady prechodného prebytku pracovníkov je v tom, že v praxi sa pravdepodobne bude týkať tých, ktorí ľahko získajú iné zamestnanie (starší, ženy). Bolo by preto možné uvažovať zakotviť fakultatívne — ak o to člen požiada — povinnosť družstva zabezpečiť takýto pracovný pomer. Pre samotných manuálnych pracovníkov, bez pomoci družstva, je obťažné získať iné možnosti prechodného zamestnania.

Návrh zákona ďalej uvádza, že funkcie odborového orgánu v pracovných vzťahoch družstevníkov by mal prevziať Zväz družstevných roľníkov. Je to správne a logické, treba však potom riešiť organizačné dohodnutie ZDR.

— Návrh je potrebné doplniť vymedzením vzťahov v kompetenčnom trojuholníku predseda — predstavenstvo — členská schôdza.

— Podľa téz predstavenstvo „ako výkonný orgán riadi činnosti družstva", čo ako kolektívny orgán, schádzajúci sa v určitých intervaloch, nemôže robiť. Predstavenstvu treba priznať však právo kontroly — plnenia uznesení členských schôdzí družstva a plnenia vlastných uznesení vo sfére celkových podnikových zámerov.

— Predseda je podľa téz definovaný ako osoba, ktorá reprezentuje družstvo navonok, vedie schôdze, zabezpečuje plnenie uznesení a ich kontrolu (čl. 75). Ako zabezpečuje plnenie uznesení (prostredníctvom koho) však nie je jasné, lebo aparát odborných vedúcich podlieha predstavenstvu, a nie predsedovi (čl. 80). Všetky ťažkosti by zanikli, keby sa predseda definoval ako predseda predstavenstva, ktorému podlieha výkonný aparát, vrátane „vedúceho prevádzky". Kompetencie predstavenstva by sa tým nijako znásobili a vznikli by jasné organizačné vzťahy.

Napriek niektorým výhradám, ktoré uvádzame v tomto príspevku, návrh téz k družstevnému zákonu je potrebné celkove hodnotiť kladne. Predstavuje nesporne pokrok v riešení postavenia družstevníkov a družstiev v socialistickej hospodárskej sfére našej socialistickej spoločnosti.

Ing. Gejza BLAAS, CSc.,
Ing. František MACH, CSc.

Nepriaznivý vývoj u cigánskej časti obyvateľstva

NÁKLADY RASTÚ, — SITUÁCIA SA ZHORŠUJE ◎ VEĽKÉ PERCENTO PREPADAJÚCICH CIGÁNSKYCH DETÍ ◎ PRIPRAVUJE SA NÁVRH KOMPLEXNÉHO RIEŠENIA CIGÁNSKEJ PROBLEMATIKY

Od roku 1966 sa na Slovensku podarilo zlikvidovať vyše 4000 cigánskych chatrčí. Z osád sa do obcí a miest presťahovalo 27 tisíc cigánskych obyvateľov. Šesťdesiatjeden osád dostalo prípojky elektrického vedenia, 34 verejné osvetlenie. Budovaním studní a záchodov sa čiastočne zlepšili hygienické podmienky. Pre cigánskych občanov sa sústavne organizujú kvalifikačné kurzy, kurzy varenia a šitia, poriadajú sa prednášky a podobne.

PREVYCHOVAŤ

Číselne nemožno vyjadriť kvalitatívne zmeny, ktoré sa prejavujú v postupnej premene ich života. Už desiatky tisíc sa prispôsobilo kultúrnejším podmienkam, asimilovalo v našej spoločnosti. Stále viac z nich sa vnáša do verejného a spoločenského života, stále viac detí študuje na stredných a vysokých školách. Mnohí z nich svoje schopnosti osvedčili v rôznych rezortoch nášho národného hospodárstva. Žiaľ, väčšina nemá záujem prekonať doterajšie rozdiely, ktoré tu ako dedičstvo minulých desaťročí zotrvávajú, hoci v podmienkach nášho spoločenského poriadku majú na to všetky možnosti.

◈ PARADOXNÁ SITUÁCIA

Kým rastú z roka na rok náklady spojené s postupnou premenou života cigánskych občanov a likviduje sa počet chatrčí, v ktorých vládnu pre človeka nedôstojné podmienky, rastie počet cigánskych obyvateľov v osadách. V roku 1964 bývalo v jednej chatrči 6,4 osôb, dnes tam býva 9,5. Takýchto osád je na Slovensku 930 a zo 187 tisíc registrovaných cigánskych obyvateľov Slovenska, žije v nich polovica. Ako ukazuje populačný vývoj, do roku 1980 vzrastie na Slovensku počet cigánskych obyvateľov na temer 220 tisíc. Z nich najmä obyvatelia osád si neplnia ani základné povinnosti občanov socialistického štátu. Tento fakt stáva sa nielen problémom kultúrnym a sociálno-ekonomickým, ale aj vážnym spoločenským a politickým.

◈ MOŽNOSTI OSTÁVAJÚ NEVYUŽITÉ

Rastie počet detí, ktoré sa rodia v týchto sociálne nevhodných pomeroch. V prvých rokoch života sa to prejavuje tým, že nemajú ani základ-

MOŽNO

né hygienické návyky, sú slabšie telesne i mentálne vyvinuté. Tým sa zhoršujú výsledky práce učiteľov s nimi. Deti z cigánskych osád nemôžu držať krok s ostatnými. Ani vytvorenie zvláštnych tried, v ktorých tieto deti majú postupne dohnať zameškané a začleniť sa do normálneho vyučovacieho procesu, neprináša výsledky, ktoré by boli primerané vynaloženým prostriedkom. U cigánskych detí je niekoľkonásobne vyššia absencia ako u ostatných. Majú zlý prospech, často prepadajú a zhruba 88 percent končí povinnú školskú dochádzku nižšie ako v deviatej triede. Naterez je asi 13 000 Cigánov negramotných. Tento fakt sa potom odráža aj pri ich začleňovaní do zamestnania. Často žiadajú platy kvalifikovaných robotníkov, hoci na to nemajú predpoklady. Ak požadovaný plat nedostanú, menia miesto alebo vôbec prestanú pracovať. Hoci predstavujú v našej spoločnosti asi 3,5 percenta, na celkovom počte previnení sa podieľajú 12,8 percentami. Aj keď naše národné hospodárstvo trpí nedostatkom pracovných síl, z celkového počtu 2763 detí cigánskeho obyvateľstva sa vlani rozmiestnilo len 1809. Výberové školy prijali 80 detí a do učebného pomeru nastúpilo 008. Boli to takmer všetky, ktoré ukončili ZDŠ v deviatej a v ôsmej triede. Ostatné boli z nižších ročníkov. Podľa informácií Ministerstva práce a sociálnych vecí SSR, ako aj Komisie vlády SSR pre otázky cigánskych obyvateľov, je toho času do práce nezaradených okolo 23 tisíc osôb. Z toho je 60—65 percent žien.

◈ DOTERAJŠIE SKÚSENOSTI

Ako ukazujú doterajšie skúsenosti, najlepším výchovným prostriedkom u tejto časti obyvateľstva je postupné vytváranie dobrého vzťahu k práci na základe osvojenia si nejakej odbornej zručnosti. Také skúsenosti majú v národnom podniku Bučina Zvolen, v národnom podniku Pleta v Banskej Štiavnici a podobne. V niektorých závodoch s nimi počítajú v omnoho väčšom meradle. Kovosmalt Fiľakovo zamestnáva 650 až 700 cigánskych občanov. Aj v Mestskom stavebnom podniku v Košiciach pracuje striedavo až okolo 300 cigánskych robotníkov. No, žiaľ, nie všade našli okresné národné výbory toľko pochopenia pri začleňovaní cigánskych občanov do pracovného pomeru. Podniky namiesto toho, aby vytvárali všetky možnosti pre úspešné začlenenie týchto ľudí do kolektívov, pristupujú k nim paušálne ako k fluktujúcim elementom. Individuál-

PRÁCOU

ny prístup k riešeniu osobných problémov však už v mnohých prípadoch dobré výsledky priniesol.

* * *

Vláda SSR vo svojom programovom vyhlásení zdôraznila úlohu venovať zvýšenú pozornosť riešeniu problematiky cigánskeho obyvateľstva. Ministerstvo práce a sociálnych vecí spolu s komisiou vlády SSR pre otázky cigánskych obyvateľov spracúva návrh opatrení, ktorými sa tento cieľ má dosiahnuť. Návrhy sa dostanú aj na rokovania orgánov SNR. Ich vykonávateľmi však budú miestni funkcionári a vedúci hospodárski pracovníci. Na realizácii sa majú podieľať aj spoločenské organizácie. Princípom návrhov opatrení je — a súčasnosť nás k tomu vedie — že nebudeme môcť iba vzdychať nad existujúcou situáciou, ale ju energicky a zodpovedne riešiť.

MILAN RUSKO

BONN V TÝCHTO DŇOCH

IVAN BONKO, Bonn

Koľko rokov potrebuje mesto, aby sa stalo veľkomestom? Odpoveď na túto otázku nie je jednoduchá. Veľkomestami v Nemeckej spolkovej republike sú predovšetkým Hamburg, Mníchov, Frankfurt, Düsseldorf, Stuttgart, Kolín... Pravda, hlavným mestom NSR je Bonn, kedysi univerzitné mesto s viac ako stotisíc obyvateľmi. Hlavným mestom Severorýnska-Westfálska — kde leží Bonn i Kolín — je Düsseldorf s asi 700 000 obyvateľmi. No sám Kolín má o 150 000 obyvateľov viac; keďže Bonn, ktorý má po spojení s okolitými obcami a mestečkami asi tristotisíc obyvateľov, je od Kolína vzdialený necelých 30 kilometrov, je to svojrázne súmestie, napokon v Porúrsku, v jednom z najpriemyselnejších území v Európe, nie zasa veľmi nezvyčajné.

Západonemecká politika by sa teda mala robiť v Bonne. Pravda, nesmieme zabúdať, že tlačové koncerny sú v značnej miere umiestnené v Hamburgu, kde je aj sídlo NDR (Severonemecký rozhlas), rozhlasovo-televíznej spoločnosti, ktoré spolu s WDR (Západonemecký rozhlas) má najväčší vplyv na prvý televízny program NSR. Druhý televízny program, ktorý zatiaľ ovplyvňuje predovšetkým CDU, má svoju centrálu v Mainzi, sídle kresťanskodemokratického predsedu vlády Rýnska-Falcka Kohla, ktorý je súčasne aj podpredsedom CDU. Z Mníchova, mesta, ktoré má tradične sociálnodemokratického starostu, sa zasa rozťahujú po NSR chápadlá Straussovej CSU, rozličných špionážnych ústrední, reprezentovaných okrem iného aj spoločnosťou Slobodnej Európy a Slobody, dvoch vysielačiek, vedených a financovaných americkou CIA.

V čase, keď v bonnskom Bundestagu prebehlo prvé čítanie a rozprava o ratifikácii moskovskej a varšavskej zmluvy, začali sa veľmi presne ohraničovať záujmy poslancov západonemeckého parlamentu. Zatiaľ čo dvaja-traja poslanci liberálnej strany FDP prešli do radov CDU, resp. CSU, už r. 1969, v čase, keď sa vytvorila vládna koalícia sociálnych a liberálnych demokratov, dvaja poslanci SPD, Schulze a Hupka sa rozhodli až v posledných týždňoch, že ich miesto nie je v strane s dávnou, aj keď trochu pošramotenou robotníckou tradíciou, ale priamo v radoch veľkokapitálu a reakčného kléru. Pravda, zatiaľ čo kruhy kapitálu majú svoje záujmy rozdelené vo všetkých vládnych stranách NSR, teda v SPD, FDP, CDU i CSU, cirkevné kruhy sa v poslednej chvíľke asi rozhodli podporovať výlučne strany opozície. Zámienkou na to im poskytol pripravovaný zákon o možnosti prerušenia tehotenstva žien, ktorý znamená v dosť zaostalom sociálnom a zdravotníckom zákonodarstve NSR dosť pozoruhodný zvrat, aj keď táto otázka ešte nie je dorišená.

Podobne ako v politicky dosť rozvrátenom Taliansku, ktoré v mnohom pripomína Francúzsko pred druhou svetovou vojnou, uvedomuje si reakcia v NSR, že každú chvíľu môžu nastať pre ňu rozhodné, osudné okamihy. Koncom apríla budú voľby v dosť veľkej a významnej krajine NSR, v Baden-Württembersku. Pochopiteľne, že na juhu NSR je vplyv katolíckej cirkvi väčší ako na severe, no jednako — Baden-Württembersko nie je Bavorsko. Tu nie sú tak zreteľné dedičné tradície rakúskej monarchie, kedysi tak osudne spriahnutej s katolíckou cirkevnou hierarchiou. Baden-Württembersko je predsa len priemyselnejšia krajina, kde je zasa istou tradíciou vplyv Francúzska, krajiny buržoáznej revolúcie a napokon dnes jednej z veľkých západoeurópskych krajín, kde má komunistická strana svoje neodškriepiteľné významné postavenie — na rozdiel od Anglicka a krajín Škandinávie, krajín, ktoré viac vplývajú na sever Nemeckej spolkovej republiky.

Strana kresťanskodemokratickej únie zbrojí ustlovne na aprílové voľby v Baden-Württembersku. Rainer Barzel, katolík z východného Pruska, i evanjelik zo severného Kielu Gerhard Stoltenberg sa poponáhľali na pomoc 63-ročnému Kurtovi Georgovi Kiesingerovi, katolíckemu Švábovi, ktorý to z predsedu vlády Baden-Württemberska kedysi dotiahol až na spolkového kancelára. Sociálni demokrati sú iste viac zaneprázdnení bonnskými povinnosťami ako opozičná CDU, a tak stuttgartskému politikovi SPD Krausemu má pomáhať vo volebnom boji zatiaľ predovšetkým významný politik mladšej generácie Erhard Eppler [46], pochádzajúci z Ulmu a o rok mladší Horst Ehmke, Brandtov minister pre zvláštne úlohy. O všestrannosti Ehmkeho rozpráva podpredseda SPD Wehner príliehavý vtip. Ehmke vraj raz prišiel k šoférovi svojho auta, nasadol a rozkázal: *„Poďme!"*

„A kde?" spýtal sa pokojne šofér.

„To je jedno," odpovedá Ehmke. *„Mňa potrebujú všade!"*

V Baden-Württembersku jestvovala ako v jedinej krajine po roku 1969 tzv. veľká koalícia CDU-SPD. Samozrejme, že v poslednom čase bola už-už na rozpadnutie. V predvolebnom boji sa, prirodzene, pripravuje už aj v Baden-Württembersku koalícia SPD—FDP. Minister zahraničia a predseda FDP Walter Scheel podnikol v čase od 7. do 9. marca predvolebnú cestu po Baden-Württembersku s asi desiatimi zhromaždeniami, dokonca v sprievode skupiny zahraničných i západonemeckých novinárov z Bonnu.

Predvolebná kampaň CDU používa samozrejme aj pre ňu typické metódy. Bulvárny obrázkový týždenník *Quick*, ktorý vydáva reakčné vydavateľstvo Heinricha Bauera v Mníchove, začal práve v čase ratifikácie moskovskej a varšavskej zmluvy v Bundestagu uverejňovať ohovárački seriál o osude nemeckých zajatcov v Sovietskom zväze po roku 1945. Iba nedávno, pri debate o ratifikácii v Spolkovej rade upozornil sociálno-demokratický minister spravodlivosti Severorýnska-Westfálska Posser na skutočnosť, že za druhej svetovej vojny stratil Sovietsky zväz dvadsať miliónov svojho obyvateľstva, teda asi tretinu všetkých obyvateľov Nemeckej spolkovej republiky. Rany hitlerovských netvorov na Európe boli roku 1945 celkom čerstvé, a nebyť hrdinstva sovietskych ľudí, nikdy by sa hádam nepodarilo zahlušiť hydru fašizmu, no dnes sa bulvárny obrázkový ča-

sopis, vychádzajúci v meste, v ktorom má byť za niekoľko mesiacov olympiáda, odváži hovoriť o strašnom osude nemeckých vojakov, vojnových zločincov, majúcich na svedomí desiatky miliónov ľudských životov.

V dňoch, kedy sa v bonnskom Bundestagu odohráva čudesné politické divadlo, ktorého morálna úroveň niekedy pripomína spoločenské zákony skompromitovanej západonemeckej profesionálnej futbalovej ligy, si novinár-pozorovateľ, ktorý žije asi pol druha roka v Nemeckej spolkovej republike, povie: táto krajina je skutočne zrelá pre nové voľby, pre voľby, ktoré by jasne a zreteľne ukázali, či si ľud krajiny, zaťaženej dedičným hriechom dvoch svetových vojen skutočne uvedomuje, že v Európe sa už teraz definitívne a neodvolateľne musíme rozhodnúť pre mier. Krajina, v ktorej prebehla tridsaťročná vojna, nemôže vyvolať tridsať svetových vojen: tie dve skutočne stačili. Ohováranie Nemeckej demokratickej republiky a Československa, dvoch socialistických krajín, čo jediné bezprostredne susedia s Nemeckou spolkovou republikou, nepozná v poslednom čase niekedy hraníc. Či už v televízii alebo v časopisoch padajú nehorázne ohovárania o „červenom fašizme", čo je pojem rovnako nezmyselný ako „čierna betoba". Hospodársky zázrak NSR, sprevádzaný zjavnou infláciou, chaosom v zdravotníctve, v školstve i v sociálnom zákonodarstve — to je dedičstvo dvadsaťročného panstva strán CDU-CSU, ktoré ustanovili kedysi západné mocnosti ako ochranu pred myšlienkami pokroku a socializmu. Dnes sa pokúšajú politici typu Barzela a Straussa o novú verziu podpálenia rišského snemu, ktoré — ako sa mnohí pamätáme — bolo osudné nielen pre nemeckých komunistov, ale aj pre sociálnych demokratov. Pre úlohu van der Lubeho sa naskytli viaceří kandidáti: Mende, Hupka... Kto vie, koho ešte nájdu?

Ani prípadná porážka CDU vo voľbách v Baden-Württenbersku nesmie učičikať Európu. Antikomunizmus vo vnútornej politike NSR, v krajine, ktorá sa pýši priateľstvom k Francúzsku a Taliansku, kde sú komunisti významnou zložkou národa, je hádam niečím nepochopiteľnejším ako prekvapujúce priateľstvo amerických republikánov a západonemeckých klerikálov k Maovej Číne. Pokrokoví a vzdelaní učitelia vraj ohrozujú západonemeckú demokratickú ústavu, no nacistickí sudcovia majú byť jej udržiavateľmi.

NOVÉ SLOVO, č. 13/72, 30. marca 1972, str. 6.

NIE PESIMIZMUS, ALE OPRÁVNENÉ SEBAVEDOMIE

V posledných mesiacoch Výbor a Predsednictvo Matice venovali a venujú zvýšenú pozornosť kultúrnym potrebám nášho južného pohraničia. Dokazujú to rokovania Výboru a Predsednictva v Leviciach, Komárne, Dunajskej Strede a seminár v Nových Zámkoch a Komárne. I po stránke organizačnej vynaložilo Členské ústredie v Martine spolu s vedúcimi orgánmi mimoriadne úsilie, aby sa stabilizovali okresné výbory tejto oblasti ako kultúrno-koordinačné zložky a rozvinuli kultúrnu prácu v duchu princípov XIV. zjazdu KSČ.

Napriek všetkým vyššie uvedeným snahám pri návšteve členov Predsednictva v Komárne, Dolnom Petre, Pribete atď., sme zistili určité pochybnosti, nerozhodnosť, podlamujúce širší rozlet kultúrneho rozmachu. Tej každodennej, nenápadnej, obetavej práce, bez ktorej nie je myslitelná žiadna tvorivá činnosť. Tento stav pesimistických nálad zarážať nás najmä v Komárne.

Núti nás na zamyslenie práve v týchto oblastiach, kde posledné sčítanie ľudu z r. 1970 ukázalo v celej nahote dôsledky odchodu, migrácie slovenského obyvateľstva. A tu sa vynára otázka: jestvujú dôvody akýchkoľvek obáv o kultúrnej činnosti Matice?

DAŇO OHÁLI

Stranícka a vládna delegácia vyslaná na viaňajšie valné zhromaždenie Matice jasne a jednoznačne formulovala zásady vytýčené pre všetky národné kultúrne organizácie. Tieto zásady umožňujú v plnej miere i Matici rozsiahle pole pôsobnosti v rámci jednotnej štátnej kultúrnej politiky riadenej Ministerstvom kultúry.

V tomto smere ústredný orgán KSS ihneď po valnom zhromaždení podrobne inštruoval krajské a okresné výbory KSS a na základe tejto inštruktáže vo viacerých okresoch došlo k reorganizácii okresných výborov Matice.

V duchu uvedených zásad vypracovalo Ministerstvo kultúry Návrh zásad riadenia členskej základne Matice slovenskej, ktorý už bol vládou schválený.

V tomto smere treba zdôrazniť i všetky opatrenia Ministerstva školstva, najmä v sociálnom ohľade, aby naši učitelia ako dôležitý, mnohoráz jediný kultúrny faktor najmä na dedine neodchádzali z týchto oblastí.

Treba taktiež vyzdvihnúť dohodu Matice o spoločnom kultúrnom programe medzi Csemadokom a Maticou pre rok 1972 z 15. II. 1972. Matica v tomto smere uskutočňuje priam historicky významnú úlohu v duchu internacionalizmu a v duchu bratstva národov, tak ako je táto zásada vyjadrená v našich pokrokových národných tradíciách minulosti. A je to práve vzájomné poznávanie našich národných kultúr, oživovanie ich revolučných, progresívnych obsahov, spoločné revolučné úsilie najmä po roku 1918 atď., uskutočňovanie ktorých môže vytvárať atmosféru pokojnej kultúrnej spolupráce. Vytváranie socialistických ľudských vzťahov a prekleňovať všetky zvyšky hriechov a násilností minulosti. Uskutočňovanie týchto cieľov bude jedným z najvýraznejších dôkazov životaschopnosti i Matice slovenskej.

A napokon úspešná, mnohostranná, plodná kultúrna činnosť mnohých našich miestnych odborov a okresných výborov dokazuje, že po krízovom období našej spoločnosti i Matici — vychádza znovu slnko tvorivého nadšenia.

Kde sú však korene, príčiny uvedeného pesimistického postoja?

Nemožno poprieť, že sú to predovšetkým dôsledky krízového obdobia, ktoré postihli — niekde i citeľne — matičných funkcionárov. Z toho pramenili i obavy prežívajúce na mnohých miestach.

Nemožno poprieť, že jestvovali i nepriateľské postoje jednotlivcov voči Matici. Tieto boli prekonané vyššie uvedenými opatreniami našich ústredných politických a vládnych orgánov.

V tejto súvislosti vynára sa mi však „príčina", ako ju naši predkovia formulovali v Ohlásení Matice slovenskej r. 1863:

„Pod bremenom osudného tisícročia, v ktorom národ slovenský po páde Veľkej Moravy vinou — ako nejaká kliatba — v plemeni našom zúriacich nesvárov siat a nežal, mozolil a predsa chudobnel, bohatýril a neoslávil sa, mudroval a zmúdrieť predsa nemohol — pod bremenom tohto tisícročia národ náš slovenský stratil svoje národné povedomie a s ním vytuchnul i jeho život národný."

Dnes toto národné povedomie nadobudlo iný, duchovný, ideologický obsah. Nie je už zamerané na udržanie holého jazyka ako prejavu národnej existencie. Jeho hlavnou náplňou nadväzujúcou a korenlacou v revolučnom odkaze minulosti je vyjadrenie a uskutočňovanie spoločenských ideálov komunistického humanizmu. I v socialistickom vlastenectve a internacionálnom cítení a konaní.

Ale naše zamyslenie, hľadanie a obnažovanie koreňov, rozbor príčin uvedených obáv, pesimizmu a z toho vyplývajúcej pasivity bolo by mätením prázdnej slamy, kehy sme súčasne práve v duchu uvedených zásad neurobili všetko potrebné na ich prekonanie. Prakticky to znamená: zintenzívnenie starostlivosti Výboru, Predsednictva, Členského ústredia o tieto odbory, apel na družobné miestne odbory v Bratislave i Martine, v Skalici i v Rači atď., aby i ony znovu obnovili alebo pokračovali v kultúrnej družobnej práci, apel na okresné výbory v Dunajskej Strede, Komárne, aby oživili svoju kultúrnu prácu. A napokon i apel na našu kultúrnu komisiu, aby venovala pozornosť týmto oblastiam.

Apel — odznelý v Komárne — neminul sa účinkom. Zástupcovia MO Bratislava-staré mesto už na spiatočnej ceste zo seminára zastavili sa v Čalove a Šamoríne a na mieste sa dohodli o konkrétnych kultúrnych akciách najbližšieho obdobia.

Niet teda dôvodu k pesimizmu. Nielen naša ekonomika, ale i naša kultúra narastá v nevídaných rozmeroch v zápase o formovanie socialistického svetonázoru človeka. Matica na tomto kultúrnom poli môže vykonať kus užitočnej práce rozvíjajúc tvorivé hodnoty a schopnosti nášho ľudu.

CO OČEKÁVÁM OD NOVINÁŘSKÉHO SJEZDU?

Význam sjezdu je evidentní. Existence Svazu je všestranně opodstatněná. Dokazuje to sama praxe. Nicméně v činnosti Svazu a jeho funkcích jsou určitá bílá místa. Ta je třeba vyplnit. A o nich by se mělo na sjezdu perfektně hovořit. A nejen to. Měla by se najít i správná východiska. Především v tomto směru: jak zlepšit činnost a vnitřní organizaci Svazu, co udělat, aby různé články naší organizace dostaly jasný obsah a dobře fungovaly apod. To by měla být i odpověď těm, kteří dosud nechápou význam Svazu, protože se domnívají, že jim Svaz osobně „nic nedává". V takových názorech je nesporně dost politické krátkozrakosti. Na druhé straně i kousek pravdy. A tady je přechod k ménu druhému přání.

Sjezd jistě objasní leccos z minulé činnosti Svazu. Ty dobré i méně dobré zkušenosti pokládám za veledůležité poučení do budoucna. Avšak zároveň očekávám, že Svaz zcela konkrétně a viditelně zahrne do svého programu věci, které se týkají péče o své členy. V tom nejširším smyslu toho slova: že bude pomáhat členům v jejich praktické novinářské činnosti a že se bude o ně starat i po stránce sociální.

Souhrnem toho všeho by měl být další růst politického a společenského významu Svazu a úkoly novinářů v jejich úsilí o rozkvět naší socialistické vlasti.

Na začátku své úvahy jsem myslel, že toho nebude mnoho, co od sjezdu budu očekávat. Teď je vidět, že toho je přece jen dost. Proto přeju sjezdu hodně zdaru.

S. Stepanov,
zástupce šéfredaktora týdeníku Svět práce

■

Často sa stretávame vo verejnosti s názormi, akoby sme boli my novinári nejakou zvláštnou kastou. Takmer všade sa dostaneme a ak nie, tak sme, či musíme byť takí „drzí", aby sme sa dostali, kam sa potrebujeme dostať (ale poniektorí občania spravidla vidia iba to, ako poniektorí tiež novinári sa najčastejšie dostávajú iba do krčiem, do podnikov, z ktorých môžu i pre seba niečo získať a pod. — žiaľ, i to je pravda a ešte nejeden z našich radov využíva svoje postavenie i na takéto vzťahy, čo sa v minulých rokoch prejavovalo najmä pri získavaní výhod z rôznych zariadení cestovného ruchu a cestovných kancelárií, pravdaže, bez predchádzajúcej potrebnej roboty po celý rok, alebo po využití takejto výhody). Myslíme si, že i tieto problémy by sa mali na zjazde otvorene nastoliť, pretože sú súčasťou negatívnych vlastností jednotlivcov. Verejnosť ich vidí oveľa ostrejšie ako my medzi sebou, preto si o nich otvorene musíme áj my pohovoriť. I z týchto hľadísk sa má vysoko vyzdvihnúť etika novinárskej práce.

Od zjazdu teda tiež očakávam, že podporí správne snahy, aby novinári neboli iba pracovníkmi v redakciách, ale aktívnymi verejnými činiteľmi. Je to nakoniec aj ich úlohou a povinnosťou a zjazd by mal, okrem iných úloh, i toto poslanie vyzdvihnúť.

Očakávame dôslednejšiu prácu Zväzu v ďalšom politickom i odbornom vzdelávaní novinárov, ale aj to, aby sme mali i v Bratislave k dispozícii také možnosti a klubové priestory, ktoré by ich mnohostrannú činnosť lepšie umožňovali. A v práci klubov, sekcií i prostredníctvom redakcií pestrejšiu, no najmä premyslenú spoluprácu medzi obdobnými klubmi, sekciami, zväzmi v socialistických krajinách, pravidelnú výmenu pracovných i profesionálne odborných skúseností. Spomínané semináre a stretnutia sú na to výbornou príležitosťou.

Ing. Vojtech Španko,
predseda slovenského
Klubu FIJET

■

Vecný a v zmysle novinárskom tvorivý ráz rokovania.

Nie sme povolaní viesť spoločnosť, ako si to niektorí novinári ešte nedávno namýšľali. Mali by sme si hádam účinnejšie plniť skromnejšiu funkciu v spoločnosti. Sme zodpovední za politickú, kultúrnu a vzdelanostnú orientáciu spoločnosti, za jej neustále civilizačné podnecovanie, sme povolaní rozvíjať idey vedúcej sily spoločnosti do takej miery, aby sa stali materiálnou silou, aby sme po čase, rovnako ako budovatelia vo výrobe videli zmysel našej práce v dosiahnutých cieľoch spoločnosti. Sme robotníkmi politiky ľudu a len v tomto zmysle čímsi sme a po nás čo — to zostáva. Namyslenosť v našich radoch je nebezpečná už aj preto, že akosi odrazu, neraz len pre jednotky z krasopisu a slohu, často len vďaka novinárskej škole (nie spoločensko-pracovným zásluhám, nie vďaka morálno-charakterovým vlastnostiam) sa ľudia stávajú novinármi, čiže v istom zmysle viac-menej politikmi a teda silou, ktorá bezprostredne a výrazne ovplyvňuje politicko-kultúrny chod spoločnosti. Hádam by nezaškodilo, aby si časom ľud sám vyberal novinárov, ktorí by takto mali určenú profesiu ešte pred získaním vzdelania. Poslanec MNV podstatne menej ovplyvňuje politiku spoločnosti a predsa je nutné ho zvoliť. A hádam aj právnikov a lekárov by takto bolo treba vyberať, lebo tieto povolania omnoho viac ako iné si zakladajú na charaktere a morálno-politických vlastnostiach človeka. Vzdelanie v týchto profesiách nesmie predurčovať, vzdelanie by malo zavŕšiť spoločenské poslanie jednotlivca.

Jozef Dunajovec

■

Sjezd by měl uzavřít etapu, která v životě československých novinářů nemá obdoby. Etapu, kdy se mnozí z nich hrubě zpronevěřili svému povolání a přivedli na scestí i miliony poctivých lidí. Povýšili sami sebe na mluvčí celého národa, nemluvě ani o těch, kteří svou spolupráci s nepřítelem socialismus zradili. I v této těžké době si však řada novinářů udržela svůj pevný postoj, zachovala si své internacionální a třídní vědomí, a to navzdory výsměchu, psychickému tlaku a často i fyzickému ohrožování.

Charakteristiku této doby všichni dobře známe a nejlépe o tom hovoří dokument Poučení z krizového vývoje.

Domnívám, že právě tento sjezd by měl projednat a předložit veřejnosti podrobnou a skutečnosti odpovídající analýzu o dění v této organizaci, ne proto, abychom se snad ještě jednou pustili do pitvání minulosti, ale naopak. Právě proto, aby ti, kteří přijdou po nás viděli a naprosto jasně rozeznali, kde byly kořeny chyb a proč mohlo k takové rozsáhlé krizi dojít.

Sjezd by měl rovněž zaujmout stanovisko k postavení novinářů v naší společnosti a rozpracovat závěry a usnesení XIV. sjezdu KSČ.

Jsem totiž přesvědčena, že všechny sjezdové závěry se přímo či nepřímo dotýkají činnosti novinářů. Československý novinář by měl plnit své poslání jako politický pracovník a ve všech sdělovacích prostředcích prosazovat linii a strategii vedoucí sí-

ly KSČ a v duchu internacionalismu a marxismu-leninismu získávat všechen náš lid pro věc budování socialismu.

Jarmila Husáková
šéfredaktorka časopisu Čs. televize

■

Podle mého názoru by sjezd měl věnovat velkou pozornost všem otázkám novinářské profese, které mohou přispět dalšímu zvýšení a zkvalitnění angažovanosti našich sdělovacích prostředků při prosazování politiky strany a socialismu.

Máme ještě mnoho rezerv v profesionalitě sdělovacích prostředků. Realistická politika strany, hospodářské a společenské proudy, které na ni navazují, nám novinářům předkládají celou škálu otázek:

Děláme opravdu moderní noviny, časopisy, rozhlas, televizi?

Stačíme po všech stránkách vyrovnávat tempo ostatních oborů?

Často píšeme a hovoříme například o racionalizaci, ale prosazujeme ji také do svých redakcí a práce?

Nenecháváme se často ještě unášet legendami starými čtyřicet nebo více let o tom, jak se dělají noviny?

Píšeme a hovoříme opravdu tak, aby nás lidé se zájmem vnímali a rozuměli tomu, co jim chceme sdělit?

Takových otázek je jistě ještě mnoho a myslím si, že právě novinářské rokování by mělo na ně hledat odpověď.

Ivan Mann,
redaktor Květů

■

Predovšetkým by som rád ujasnil zásadný problém: komu slúži novinár a aké je jeho postavenie v socialistickej spoločnosti. Podľa môjho názoru je novinár predovšetkým politický pracovník. Bez ohľadu na to, či je členom KSČ, či nie je. Svojimi novinárskymi prácami sa prihovára k tisícom čitateľov. Preto nám nemôže byť ľahostajné, ako sa prihovára. Je prirodzené, že kolísavé, apolitické živly nemajú mať medzi novinármi miesto.

Ak je teda môj názor správny, potom musí byť novinár po ideologickej stránke dobre pripravený, triedne uvedomelý. Opovažujem sa tvrdiť, že keby náš Zväz a vedenia redakcií venovali od začiatku patričnú pozornosť týmto kritériám, nemuseli by sme sa my, čo sme v čase kontrarevolučných machinácií stáli na marxistických pozíciách, hanbiť namiesto tých novinárov — rozvratníkov, ktorí v rokoch 1968—1969 zradili našu stranu, proletársky internacionalizmus, socializmus.

Odvažujem sa dúfať, že zjazd novinárov veľmi kvalifikovane zhodnotí naše sily a nájde možnosti, ako posilniť triedne uvedomelé jadro a triednu podstatu nášho Zväzu nielen deklaráciami, ale aj konkrétnymi opatreniami.

Bolo by potrebné, aby sa v rámci Zväzu uskutočnilo dvoj, trojročné internátne i externé profesionálne štúdium a politické, ako aj odborné školenie začínajúcich novinárov.

Bolo by žiadúce, aby sa novinárska garda dopĺňovala z radov kvalifikovaných odborníkov, najmä s technickými znalosťami. Pokladám to preto za dôležité, aby ten, čo píše, aj rozumel tomu, čo píše. Už dávno nestačí, aby novinár bez vlastného názoru iba reprodukoval cudzie názory a poznatky.

Ďalej by som sa veľmi prihováral za to, aby popri doškolovaní novinárov našla sa možnosť školenia novinárov národnostných menšín v ich materinskom jazyku.

Pri výbere novinárov treba brať zreteľ predovšetkým na triedne hľadiská. Nedávna minulosť by nás mala naučiť opatrnosti. Nero môžeme dať do ruky iba ľuďom, čo sú telom i dušou oddaní nášmu systému a ktorí dávajú bezpečnú záruku, že našu robotnícku triedu a socializmus nikdy nezradia.

István Hoksza,
redaktor maďarského časopisu Szabad Földműves, Bratislava

■

Mohol by som napísať, zamýšľajúc se nad touto otázkou, že je mi tak trochu — ako zaskočenému človeku. Lebo, nečakal som, že aj mne raz položia takúto — anketovú otázku. Lebo som bol roky zvyknutý iba klásť ju — ako novinár. Nuž ale je tu, prosím, odpoviem na ňu.

Najskôr ako novinár.

Očakávam, že tento zjazd sa ponesie v duchu záverov XIV. zjazdu KSČ. Teda že bude kritický, otvorený, ale najmä že bude mať pracovný charakter, že vytýči jasný program ako a čo ďalej v novinárskej obci našej. Teda: že si principiálne, komunisticky zásadovo povieme naozaj všetko — čo bolo, ako bolo, no najmä že si vyvodíme z Poučenia úprimné: poučenie pre nás, našu ďalšiu prácu. A, tiež, že neobídeme ani naše profesionálne otázky, pracovné možnosti a podmienky, otázky zdravotné i sociálne. Veď ten široký dotazníkový prieskum toho toľko napovedá...

Ako predseda Klubu poľnohospodárskych novinárov ČSSR očakávam, že zjazd iste nájde oceňujúce slová pre tie kluby, ktoré neustúpili z princípov socializmu a internacionalizmu ani na chvíľku, ani v časoch najväčšej hystérie. A že sa určite bude konštatovať, že väčšina klubov pri oboch z dzoch novinárov znamenali kvalitatívny krok vpred v profesionálnej i politickej činnosti i aktivite novinárov vôbec. Že túto formu masovopolitickej práce treba podporiť, no v niečom aj spresniť, ale aj dať ešte širšie možnosti iniciatíve klubov, ich mnohorakej činnosti. Lebo ak budú kluby, či sekcie robiť dobrú robotu — bude ju vlastne robiť celá novinárska obec, celý Zväz.

Doterajšie poznatky a skúsenosti o tom hovoria dosť jednoznačne. Do konca až tak, že to prerastá do medzinárodných meritok, do užitočnej a pre novinárov zaujímavej spolupráce medzi klubmi v rámci celého socialistického tábora. Náš klub má v tomto smere už bohaté skúsenosti, má aj medzinárodný orgán — v rámci MONu. Nikdy v histórii Zväzu sme toľko zaujímavého — i užitočného neurobili, ako od existencie našich klubov — českého i slovenského — ako teraz, v posledných rokoch, po vzniku Medzinárodného klubu poľnohospodárskych novinárov pri MONe.

Už aj preto si teda myslíme, že náš zjazd by nemal obísť činnosť klubov, ale naopak, ešte umocniť ich existenciu i poslanie.

Ján Švec,
predseda Klubu poľnohospodárskych novinárov ČSSR, podpredseda Medzinárodného klubu poľnohospodárskych novinárov pri MON

NOVINÁR, č. 3/72, marec 1972, str. 3. - 5. 18(76)XV

KVALITU NOVÍN URČUJE KVALIFIKÁCIA NOVINÁROV

Marcové číslo odborného časopisu Otázky žurnalistiky prináša obsiahly článok predsedu Zväzu slovenských novinárov dr. Jána Podhradského „Žurnalistika a pravda", venovaný problémom novinárske tvorby.

So súhlasom autora i redakcie vyberáme fažiskovú časť článku — o problémoch zvyšovania kvalifikácie novinárov.

XIV. zjazd KSČ zdôraznil, akým významným ideovým a mocenským nástrojom sú rozhlas, televízia, tlač a film. Z vlastnej praxe dobre vieme, aké sú to mocné zbrane. Kam sa táto sila oprie, môže pomôcť veľa postaviť, ale zároveň i zrúcať mnoho ideálov, existencií, materiálnych hodnôt. Treba sa cieľavedome zamýšľať nad tým, ako tieto zbrane urobiť ešte pohotovejšími, presvedčivejšími, údernejšími, lebo dnešná etapa vývoja našej spoločnosti kladie zvýšené nároky na pôsobenie a účinnosť masových komunikácií. „Žiada sa — zdôraznil súdruh Husák na XIV. zjazde KSČ — urýchlene zvýšiť profesionálnu úroveň, aby obsah novín a časopisov, vysielanie rozhlasu a televízie boli nielen v duchu politiky strany, ale i pestré a príťažlivé, aby slúžili výchove, poučeniu i zábave."

Ceste ku kvalitnejším novinám, programom rozhlasu a televízie vedie len cez zvyšovanie kvalifikácie všetkých redaktorov, ale nielen redaktorov. Táto problematika zamestnáva dnes preto nielen stranícke orgány, zodpovedajúce za riadenie tlače, rozhlasu a televízie, ale dostala sa aj na program našej novinárskej organizácie, zamestnáva i vedenia našich redakcií.

ZÁKLADNÉ POŽIADAVKY NA KVALIFIKÁCIU REDAKTORA

Aké máme základné požiadavky na kvalifikáciu novinárov?

Náročná novinárska práca predpokladá predovšetkým komplexnú pripravenosť novinára na jeho prácu, a to politickú, odborno-profesionálnu a vysokú úroveň všeobecného vzdelania. V každej chvíli uznáva a prebojúva vedúci úlohu strany, stojí na pozíciách robotníckej triedy, angažuje sa za politiku strany dobrovoľne, uvedomele, bez vymýšľania a kladenia rozličných podmienok a požiadaviek.

— Redaktor by mal ovládať základné formy a metódy práce novinára, orientovať sa v žánroch a niektoré z nich používať, vyznať sa (aspoň čiastočne) i vo výrobe novín, ovládať spracovanie spravodajstva, poznať prácu ďalekopisu, prípravu zrkadla, sadzby, lámanie, korektúru, stránkové čítanie obťahov a opravu textu. Noviny potrebujú redaktorov, ktorí pohotovo a výstižne reagujú na udalosti, informujú čitateľa rýchlo i vecne a politicky správne, redaktorov, čo sa vo veciach, o ktorých píšu aj vyznajú.

— Redaktor je človek pracovitý, disciplinovaný, ochotný kedykoľvek pomôcť pri výrove novín, ak to situácia a okolnosti vyžadujú, je iniciatívny a zanietený, vynaliezavý agitátor, propagátor a organizátor. Jeho črtou je principiálnosť v názoroch a konaní, čestnosť a skromnosť. S poslaním novinára je nezlučiteľná ľahostajnosť. Vystupuje proti všetkým prejavom antisocialistického a protispoločenského konania.

— Redaktor by mal ovládať základné formy a metódy stranickej, odborárskej, mládežníckej práce (podľa toho, v ktorých novinách pracuje), dobre poznať stanovy strany, odborov, Socialistického zväzu mládeže, zúčastňovať sa straníckeho, odborárskeho života nielen vo vlastnej organizácii, a vedieť o tomto živote zdvorilo, zaujímavo písať, vysvetľovať ho, prebojúvať správnu líniu v každej oblasti nášho života.

— Osobnú kvalifikáciu každého novinára zvyšuje a umocňuje aj ovládanie stenografie, písanie na stroji, fotografovanie. Svoje vzdelanie a vedomosti neustále rozširuje, dopĺňa, prehlbuje, aby bol na úrovni doby, aby nestál na periférii politického, hospodárskeho a spoločenského diania, ale bol schopný analyzovať súčasný stav a ukazovať pravdivé, objektívne tendencie vývoja.

ČO JE V KVALIFIKÁCII NOVINÁRA URČUJÚCE?

Študijná delegácia nášho Zväzu, ktorá v Sovietskom zväze skúmala cesty, možnosti a spôsoby zvyšovania kvalifikácie, majstrovstva novinárskej práce a hovorila na túto tému s profesormi a vedeckými pracovníkmi moskovskej i leningradskej univerzity, s poprednými predstaviteľmi Zväzu sovietskych novinárov v Mos staviteľmi Zväzu sovietskych novinárov v Moskve, Leningrade a Rige, s vedením Univerzity ROBKOROV v Moskve, a rektorom Inštitútu novinárskeho majstrovstva, dospela k jednoznačným záverom, že ťažisko zvyšovania kvalifikácia socialistického novinára a cesta k jeho úspešnej práci je predovšetkým:

1. Vo všestrannej politickej príprave. Schopnosť politicky myslieť, mať jasnú triednú pozíciu je určujúcim, determinujúcim, primárnym faktorom v kvalifikácii socialistického novinára. Chápať kvalifikáciu novinára ako čisto remeselnú, profesionálnu dokonalosť je nebezpečné a umožnilo to pravici náležite zneužiť novinárov len s profesionálnou úrovňou, proti zájmom socialistickej vlasti.

Základným predpokladom vysokej kvalifikácie socialistického novinára je jeho triedne, internacionálne, hlboko politické uvedomenie, znalosť marxizmu-leninizmu a schopnosť jeho aplikácie na vývoj, ovládnutie základných tendencií a perspektív svetového triedneho zápasu i vnútorných zákonitostí rozvoja socialistickej spoločnosti (aj v buržoáznej spoločnosti sú vážení, uctievaní, vysoko honorovaní i spoločensky preferovaní iba politicky vynikajúci podkutí novinári, pravda, z pozícií buržoázie). Iba po dobrej politickej príprave umocňuje prácu novinára i vysoká profesionálna a remeselná zručnosť. Socialistický novinár nesmie blúzniť o akejsi nadtriednej žurnalistike, v tomto triedne tak ostro diferencovanom svete, snívať o absolútnom, všeľudskom nadtriednom humanizme, čo mu z druhého brehu tak radi a vytrvale podstrkávajú. Strata triednej orientácie v našej nedávnej kríze viedla i ku kríze žurnalistiky. Teda kvalitu socialistického novinára určuje predovšetkým jeho jasná ideová a politická pozícia. Z toho nám vychádza záver, že treba venovať prvoradú pozornosť predovšetkým všestrannej politickej príprave novinára, aby sa zbavil politických banalít, naivity a ľahkomyseľnosti.

Politickú výchovu a prípravu novinárov treba viesť predovšetkým cez stranícke školy, nadstavbové kurzy v straníckych školách, využívanie politických učilíšť ako je Vysoká škola stranícka a Akadémia spoločenských vied v Moskve a skvalitňovaním výučby i zvyšovaním počtu študentov — novinárov na štátnych vysokých školách.

2. Zvyšovaniu kvalifikácie novinárov môže odborne i politicky významne pomôcť aj dobrá práca Československého zväzu novinárov, a to sympóziami, seminármi, cieľavedomou ideovo-výchovnou prácou v kluboch a sekciách, organizovaním tvorivých besied a večerov na pôde Zväzu a v jeho sekciách, prípravami výstav fotoreportérov, vydávaním zborníkov najlepších novinárskych prác, ktoré by inšpirovali aj tvorivú ctižiadosť ostatných.

Pri Zväze sovietskych novinárov otvorili i dve zaujímavé univerzity. Sú svojročné, štúdium je diaľkové, dobrovoľné a vedenie univerzít pracuje zadarmo. Ide o univerzity ROBKOROV a Inštitút novinárskeho majstrovstva. Z univerzity ROBKOROV už vyšlo vyše sto schopných redaktorov, z ktorých dokonca vyrástli i autori známych publikácií a literárnych diel. To je určite prospešná cesta i pre nás, vo výchove svojich nadaných dopisovateľov a ich prechodu na novinársku dráhu by mala venovať systematickú pozornosť i každá redakcia. Inštitút novinárskeho majstrovstva vznikol z nápadu zjednotiť výchovný program sekcií Zväzu sovietskych novinárov. Má tri fakulty, ktorých vyučovací program je veľmi užitočný a prospešný i zkúseným novinárskym pracovníkom.

3. Kvalitu novinárskej práce, jej údernosť a silu i ofenzívnosť významne a podstatne ovplyvňuje systém a štruktúra tlače. Roztrieštenosť tohoto systému rozptyľuje tvorivé sily, riedi rady novinárov, všestranne znižuje úroveň novinárskej práce, najmä dnes, keď trpíme nedostatkom dobrého novinára. Dnes sú v riešení systému tlače naše kádrové i kvalitatívne rezervy a nové tituly novín i časopisov bude užitočné schvaľovať až keď doplníme existujúce redakcie.

4. Tvorivú aktivitu novinárov a túžbu písať stále lepšie, významne ovplyvňuje a podporuje i správne zvolená odmena, verejné a celospoločenské ocenenie najúspešnejších tvorcov štátnymi vyznamenaniami, radmi a novinárskymi cenami, no aj pravidelné vnútroredakčné hodnotenie a ocenenie vo vlastnom kolektíve, vyzdvihnutie úspechov ľudí. Na odmenu treba, pravda, vyberať ľudí, len čo si to zaslúžia, sú autoritou u čitateľa i v novinárskej obci, sú majstri pera a politickí bojovníci a svojou tvorbou výrazne ovplyvňujú myslenie, postoje národa. Návrhy na odmeny iba zo súcitu, alebo iných dobročinných motívov veci škodia.

5. Na zvyšovanie úrovne a sledovanie trvalého rastu novinárskej kvalifikácie využívajú stranícke orgány, ktoré riadia masovokomunikačné prostriedky, najmodernejšie sociologické výskumy. Práve tu je najjasnejší prechod od operatívnej každodennej práce k cieľavedomej a koncepčnej práci straníckych orgánov masovokomunikačnými prostriedkami. Napríklad Oblastný výbor strany v Leningrade robí ankety a sociologické výskumy, ktorých výsledok ukazuje, aký je sociálny portrét leningradského novinára, aké kvalitatívne a kvantitatívne procesy sa odohrávajú v redakčných kolektívoch novín, rozhlasu a televízie. Na Oblastnom výbore má každý novinár Osobný

list novinára, na ktorom je 22 základných otázok dávajúcich sumárny prehľad o osobnosti, profile, záujmoch, vzdelaní každého novinára. V anonymných anketách sa Oblastný výbor dozvie, aké faktory najviac vplývajú na tvorivú prácu novinára, aký je okruh záujmov verejných i súkromných u súčasného novinára a ako sa to odzrkadľuje v jeho špecializácii, ako využíva novinár svoj voľný čas, ako vplývajú vzdelanie, vek, pohlavie, zdravie, existenčné podmienky na tvorbu novinára, aké zdroje informácií využíva najviac alebo najmenej atď. Otázok je veľa. Sumárna odpoveď dáva prehľad, akí sme, čo nám chýba, čo treba urobiť, aby to bolo lepšie. Napríklad anketa „Novinári sami o sebe" začína prvým oddielom: Vzťah novinára k svojmu povolaniu (každá otázka má veľa možných variantov na odpoveď a redaktor si vyberie práve tú, ktorá korešponduje s jeho pravdou). Druhý oddiel kladie otázky na tvorivú atmosféru, laboratórium, charakter a zvláštnosti novinárskej práce. Napríklad otázka číslo 22 sa pýta: Aké žánre najčastejšie a najradšej píšete a pod. Alebo otázka 36: Bývajú vo vašich materiáloch nepresnosti, chyby, omyly? A otázka číslo 37 nadväzuje: Ak áno, aká je ich príčina? A opäť si novinár môže vybrať ako odpoveď z desiatich variant. Napríklad príčinou chýb a omylov u mňa býva neznalosť špecifiky otázky, prílišná dôverčivosť k zdroju informácií, zložitosť a novosť témy, unáhlenosť a podobne. Tretí oddiel ankety „Novinári sami o sebe" hľadá odpovede na spoločenské a súkromné problémy života tvorivých kolektívov, na formy a metódy zvyšovania efektívnosti ich práce, pýta sa na vedenie a riadenie redakcií.

Po takejto vyčerpávajúcej ankete si súdruhovia na Oblastnom výbore strany v Leningrade môžu povedať, že vedia, ako to v masovokomunikačných prostriedkoch vypadá, čo treba zlepšiť, čo zrušiť, kde sú možnosti zvýšenia ich efektívnosti a účinnosti.

6. Na zvýšenie kvalifikácie a majstrovstva novinárov má veľa vnútorných možností i každá redakcia. Napríklad môže organizovať výmeny skúseností z tvorivej práce najlepších redaktorov z rôznych redakcií v celej republike, ako aj odovzdávaním skúseností vlastných kolegov, majstrov pera, vnútroredakčnými seminármi, napríklad na tému „Hrdina reportáže o svojom autorovi", alebo na tému komentár, polemika v Pravde, Smene, v Práci atď. Na to si, pravda, treba starostlivo vybrať aspoň pol roka vopred autora, súceho analyzátora, ktorý pripraví k danej téme solídny obraz novín, sústavným prizývaním na celoredakčné porady významných politikov, národohospodárov, umelcov a podobne. Kvalifikáciu vlastných novinárov si môžu redakcie zvýšiť aj rôznymi stážami a študijnými pobytmi, jazykovými kurzami v redakciách iných krajín, vedeckých inštitúciách a pod., utvorenie záujmových, napríklad literárnych krúžkov, v ktorých budú novinári navzájom hlbšie hodnotiť svoje práce, kritickým hodnotením a posudzovaním svojich rukopisov v oddeleniach, po zásahoch vedúceho oddelenia, korektúry, revízie a politických sekretárov. Vnútroredakčnými súťažami o určitý najlepší žáner, najlepšieho komentátora, najpohotovejšieho spravodajcu, o najlepšie vedenie kampaní a podobne, súhrnným vyhodnocovaním práce každého redaktora aspoň raz za rok vo vedení redakcie.

7. Kvalifikáciu novinára významne ovplyvňuje i skvalitňovanie technickej vybavenosti redakcie, moderná vybavenosť redaktora (magnetofóny, diktafóny, kufríkové stroje), všetko technické výdobytky urýchľujú prácu novinára. Pravda, nová technika má svoje opodstatnenie len vtedy, ak je v správnych rukách, lebo sú to všetko stroje veľmi citlivé a na ich ovládnutie treba tiež určitá zručnosť.

Existuje teda veľa ciest a spôsobov ako v každej redakcii, na pôde Zväzu československých novinárov, i v práci riadiacich orgánov možno hneď zvyšovať úroveň našej práce. Mnoho možností je v každom novinárovi, v jeho sebavzdelávaní, v každodennej poctivej príprave na prácu, vo vysokom pocite zodpovednosti za to, čo čitateľovi, poslucháčovi a divákovi predkladáme. Ťažko je upútať pozornosť, byť pritažlivým, zaujímavým, objavným a novátorským, keď človek málo vie. Novinár nemá právo otravovať, znechucovať život iným prázdnym táraním, nekvalitnou prácou, formalistickou ekvilibristikou, vyžívaním sa v slovných efektoch a afektoch. Primárny je obsah. Na ruži nie je najvzácnejšia jej farba, tvar, ale to čarovné, dušu napĺňajúce fluidum — vôňa. Na článku nie je primárny typ písma a jeho zalomenie (samozrejme, že i to je dôležité), ale strhujúci, presvedčajúci obsah, a taký môže odovzdávať iba novinár, všestranne dobre pripravený.

Dr. Ján Podhradský

NOVINÁR, č. 3/72, marec 1972, str.3.-5.